

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

TUTANAK DERGİSİ

11 Mart 2025 Salı
21'inci Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Asuman Erdoğan'ın, bugün sunum yapacak katılımcılara hoş geldiniz dediğine, ülkemizde kadının güçlenmesinde ve kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal ve yerel düzeyde yapılanlara, "Kadının Güçlenmesi" konulu (2025/4) sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne ve bu konularda STK'lerin önemine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- KADEM Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Canan Sarı'nın, Derneğin amacına ve yapacakları sunuma ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- KADEM Vakfı Genel Müdürü Zeynep Demir'in, KADEM'in çalışma alanları, şiddeti önleme anlamındaki çalışmaları ve politika önerileri hakkında sunumu

2.- TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nurten Öztürk'ün, TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun çalışmaları, stratejileri, yapmış oldukları projeler ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik önerileri hakkında sunumu

3.- Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Tülin Oygür'ün, Derneğin kuruluş amacı ve kadına yönelik şiddete genel anlamda bakışı ile kadına yönelik şiddetle mücadelede Derneğin stratejileri, somut katkıları, somut çalışmaları ve somut önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT
DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

-----0-----
21'inci Toplantı
11 Mart 2025 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.12'de açıldı.

Oturum Başkanı Asuman Erdoğan, bugün sunum yapacak katılımcılara hoş geldiniz dediğine, ülkemizde kadının güçlenmesinde ve kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal ve yerel düzeyde yapılanlara, "Kadının Güçlenmesi" konulu (2025/4) sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne ve bu konularda STK'lerin önemine ilişkin açıklama yaptı.

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Yönetim Kurulu Başkanı Yardımcısı Canan Sarı, Derneğin amacına ve yapacakları sunuma ilişkin açıklama yaptı.

KADEM Vakfı Genel Müdürü Zeynep Demir tarafından, KADEM'in çalışma alanları, şiddeti önleme anlamındaki çalışmaları ve politika önerileri,

TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nurten Öztürk tarafından, TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun çalışmaları, stratejileri, yapmış oldukları projeler ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik önerileri,

Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Tülin Oygür tarafından, Derneğin kuruluş amacı ve kadına yönelik şiddete genel anlamda bakışı ile kadına yönelik şiddetle mücadelede Derneğin stratejileri, somut katkıları, somut çalışmaları ve somut önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 16.45'te toplantıya son verildi.

11 Mart 2025 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.12

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhul KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

---- 0 ----

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar ve basınımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 21'inci Toplantısını açıyorum. ¹

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Asuman Erdoğan'ın, bugün sunum yapacak katılımcılara hoş geldiniz dediğine, ülkemizde kadının güçlenmesinde ve kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal ve yerel düzeyde yapılanlara, "Kadının Güçlenmesi" konulu (2025/4) sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne ve bu konularda STK'lerin önemine ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; Komisyon olarak kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede mevcut düzenlemeleri gözden geçirmek, bu alanda uygulamada devam eden sorunları tespit ederek alınması gereken ek tedbirleri belirlemek amacıyla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bugünkü toplantımızda, Komisyonumuzun araştırmalarıyla ilgili değerli sivil toplum örgütleri ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcilerinden bilgi alacağız. Kadın ve Demokrasi Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Sayın Avukat Canan Sarı'ya, KADEM Vakfı Genel Müdürü Sayın Zeynep Demir'e, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Sayın Nurten Öztürk'e, TOBB Sektörler ve Girişimcilik Daire Başkanı Sayın Ahmet Saygın Baban'a, Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Sayın Profesör Doktor Tülin Oygür'e katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum ve hoş geldiniz diyorum.

Sayın Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; gündemimizdeki işlerin görüşülmesine başlıyoruz. Kadın yönelik şiddet ve ayrımcılık uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tüm önlemlere rağmen ekonomik gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin tüm toplumlarda yaygın olarak görülmeye devam eden bir sorundur. 2000'li yıllardan bu yana gerçekleştirilen yasal reformlar ile ulusal mevzuatımız şiddete sıfır tolerans gösteren bir yapıya kavuşturulmuştur. Anayasa ve temel kanunlarımız başta olmak üzere reform niteliğinde yasal düzenlemelerle kadınların güçlenmesine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik yürütülen kararlı ve istikrarlı politikalarla çok ciddi ilerlemeler sağlanmıştır. Ülkemizde kadının güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede gerek ulusal gerekse yerel düzeyde tüm kurum ve kuruluşlarımızda seferberlik başlatılmıştır. 2006 yılından beri kadına yönelik şiddetle mücadele devlet politikası hâline getirilmiş ve bu tarihten itibaren kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. 2019 yılından itibaren ise il eylem planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. 2019 yılından itibaren ise il eylem planları 81 ilde hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Özellikle kadınların güçlenmesi, şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesi ile mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılmasına yönelik çok ciddi tedbirler alındığı ve alınmaya devam ettiği görülmektedir. Ülkemizde kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarının güçlendirilmesi, hak, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmalarının sağlanması, kadın-erkek fırsat eşitliğinin tüm ana plan ve politikalara yansıtılması amacıyla Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.

Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; 8 Mart 2025 tarihinde "Kadının Güçlenmesi" konulu (2025/4) sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Genelgede, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanarak yürürlüğe konulan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamındaki politikaların merkezî ve yerel düzeyde bütüncül bir bakış açısıyla, etkin ve koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla belli tedbirlere yer verilmiştir. Bu amaçla, kadınlara yönelik sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesine yönelik tüm çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve iş birliğini sağlamak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanının Başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşlarının katılımıyla "Kadının Güçlenmesi Koordinasyon Kurulu" kurulmuştur. Kadının güçlenmesine ilişkin çalışmaların yerel düzeyde etkin şekilde yürütülmesi ve takibi amacıyla tüm illerde vali başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla kadının güçlenmesi il koordinasyon kurulları oluşturulması öngörülmüştür. Genelgede ayrıca, kadınların ekonomik ve sosyal hayatın içinde daha güçlü bir şekilde yer alması, hak, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmalarının sağlanması, kadın-erkek fırsat eşitliğinin tüm ana plan ve politikalara yansıtılması amacıyla yapılacak çalışmaların iş birliği ve eş güdüm içerisinde yürütülmesi için ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından azami gayret gösterilmesi, ihtiyaç duyulacak her türlü destek ve yardımın sağlanması hususuna da yer verilmiştir.

Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; 6284 sayılı Kanun'un "Destek hizmetleri" başlıklı 15'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde "Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak." hükmü düzenlenmiştir. Kanunla, şiddetle mücadele iş birliğinde STK'lere özel bir önem verildiği görülmektedir. Kapsamlı ve karmaşık bir sorun alanı olan kadına yönelik şiddetle ve ayrımcılıkla mücadele farklı alanlarda iş birliği gerektirdiğinden, bu mücadelenin sürdürülebilirliği açısından kamu kurumları, üniversiteler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin iş birliği gereklidir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede ve kadının güçlenmesine yönelik yürütülen

¹ Komisyonun 4/12/2024 tarihli Ankara İçişleri Bakanlığı, 10/2/2025 ve 11/2/2025 tarihli İstanbul, 13/3/2025 tarihli Elâzığ, 14/3/2025 ve 15/3/2025 tarihli Şanlıurfa, 16/3/2025 tarihli Gaziantep, 20/3/2025 tarihli Ankara Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu çalışma ziyaretleri toplantı tutanakları, tutanağa eklidir.

politikaların topluma yansımada daha dönüştürücü ve mücadelenin daha etkili olabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katılımının daha da artırılması gerekmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; kadına karşı şiddetle ve ayrımcılıkla mücadele, güçlü koordinasyon ve sektörler arası iş birliğinin teşvik edilmesi önemli konu başlıklarındandır. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetle ve ayrımcılıkla mücadelede STK'lerin rolü, kadına yönelik şiddetlerin sebepleri, şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede mevzuatta ve uygulamada alınması gereken tedbirler, çözüm önerileri, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkinliğinin artırılması için alınması gereken önlemler ile Komisyonumuzun araştırma konusuna ilişkin diğer hususlar hakkında bilgi vermek üzere sözü Kadın ve Demokrasi Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Sayın Avukat Canan Sarı'ya veriyorum.

Buyurun Sayın Canan Sarı.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- KADEM Yönetim Kurulu Başkanı Yardımcısı Canan Sarı'nın, Derneğin amacına ve yapacakları sunuma ilişkin açıklaması

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Sayın Başkan, Kıymetli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Araştırma Komisyonunuza davetinizden dolayı da kurumum adına teşekkür etmek istiyorum.

KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği) kadın ve kız çocuklarının onuruyla yaşayabileceği güvenli bir toplum yaratmak ve adil bir gelecek inşa etmek amacıyla çalışan; varoluşta eşitlik, sorumlulukta adalet ilkesini savunarak çalışmalarını yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Ben, on beş dakikalık sunum sürecimde Genel Sekreterimiz Zeynep Hanım'a sözü vermek istiyorum, sunumumuzu kendisi gerçekleştirecek; Zeynep Demir. Akabinde gelecek soruları da yine birlikte cevaplayacağız. Ben sözlü kendisine veriyorum.

IV.- SUNUMLAR

1.- KADEM Vakfı Genel Müdürü Zeynep Demir'in, KADEM'in çalışma alanları, şiddeti önleme anlamındaki çalışmaları ve politika önerileri hakkında sunumu

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Ben de çok teşekkür ediyorum kıymetli davetiniz için. Zamanı etkin kullanmayı ümit ediyorum. Toplamda belki on dakikaya sığdıracığım bir sunum. "KADEM ne yapar? Şiddeti önleme anlamındaki çalışmalarımız nelerdir? Politika önerilerimiz nelerdir?"i bu on dakikalık sunuma sığdırmak, ondan sonra da varsa soruları cevaplamak istiyorum.

Kadının onuruyla yaşayacağı bir gelecek inşa etmek istiyoruz. Salt eşitliğin yetmediğini, pozitif ayrımcılığın gerekli olduğunu savunan bir vizyonumuz var ve bu toplumun tüm nimetlerinden, tüm fırsatlarından kadınların ve erkeklerin eşit derecede istifade etmeleri gerektiğine, kadınların yüz yıllardır uğradığı ayrımcılık ve haksızlıkların giderilmesi bağlamında da pozitif ayrımcılığa gerek olduğuna, kadınların kendi öznel koşullarından dolayı da pozitif ayrımcılığa gerek olduğuna inanan bir sivil toplum örgütüyüz.

İki aksta çalışıyoruz, iki temel aksta. Bir tanesi; kadınların yasal haklarına erişimi, hak ihlalleri ve ayrımcılığın önlenmesi, hukuki danışmanlık, her türlü şiddet ve tacizle hukuki mücadeleyi içeren, hukukçularımızın, hukuk kurullarımızın, özellikle gönüllü hukukçularımızın çalıştığı bir alan. Bu, daha çok şiddet hasıl olduktan sonra ortaya çıkan bir çalışma alanımız. İkincisi ise bu toplumda biraz evvel bahsettiğimiz cinsiyet adaletinin, kadın-erkek arasında adaletli bir dağılımı sağlayacak kadının rolleri ve hakları konusunda toplumsal dönüşümün sağlanması; şimdi, bizim asıl temel çalışma alanımız burası. Burada hangi başlıkları işliyoruz? Kadının sivil toplum, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılımını destekleyen projeler yapıyoruz. İş ve ekonomi dünyasındaki rolünün güçlendirilmesi için çalışmalar, kadını olumsuz etkileyen toplumsal algı ve tutumlar konusunda farkındalık, bilinç, tutum, davranış değişikliğinin sağlanması, kadın ve erkeğin toplumdaki rollerinde adaleti gerektirecek şekilde bir dönüşüm sağlanması ve ayrıca, kadın çalışmaları konusunda toplumsal dönüşüme ışık tutacak ama çalışmalarımıza da bilimsel temel oluşturacak akademik çalışmaların yapılması konularını işliyoruz.

Neler yapıyoruz bu konuda? Kampanyalar yürütüyoruz, toplumsal tutum ve davranış değişikliği kampanyaları; birkaç örneğini birazdan vereceğim. Şu anda yaptığımız çalışma gibi mevzuatın, kamu politikalarının iyileştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütüyoruz, karar vericilerle, kanaat önderleriyle görüşüp onların kadın hakkında eğer varsa olumsuz kanaatlerini değiştirmek yönünde çalışmalar yapıyoruz. Kadınların ekonomik ve sosyal güçlenmesine yatırım yapıyoruz, özellikle bu alanda spesifik projelerimiz var. Hukuki ve psikolojik destekler veriyoruz. Biraz evvel Başkanımızın da değindiği gibi devlet kurumlarıyla iş birliği yapıyoruz; özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla, Sanayi Bakanlığıyla, belediyelerle, yerel yönetimlerle. Ve akademik çalışmalar yapıyoruz.

Şimdi, kadına yönelik şiddet tek katmanlı, tek sebepli bir unsur değil. Bunun en önemli unsuru, en önemli çalışma alanı önleme çalışmaları. Önleme çalışmaları da son derece zor, toplumsal dönüşüm gerektiren, sadece mevzuatı değil aynı zamanda algıyı, davranışı, yanlış bilinen doğruları öğretebileceğimiz uzun vadeli bir alan. Türkiye iyi bir mecra sunuyor bunda. Türkiye'de çok önemli bir kaynak var, o da zorunlu yayınlar yani yeni ismiyle "öncelikli yayınlar." Öncelikle yayınlar kadına yönelik şiddetle mücadelede münhasır doksan dakikayı bize veriyor, dolayısıyla biz bunu etkin kullanıyoruz. Yani ne demek bu? Altmış dakikası genel saatlerde, otuz dakikası "prime time"da olacak şekilde TV yayıncıları bu kamu spotlarını yayınlamak zorundalar bu başlıkta.

Biz birkaç konu başlığında işledik. Her sene 25 Kasım ekseninde, biraz öncesinde, biraz sonrasında kampanyalar yürütüyoruz, onları belli sürelerde önden ölçüyoruz, belli süre yürütüyoruz, sonrasında da etkilerini analiz ediyoruz. Şimdi, mesela, bir kampanyamızda dedik ki: "Sen varsan şiddete yer yok." Bu kampanyanın içerisinde vurguladığımız mesaj şuydu: Şiddet aile içi bir mesele değildir, şiddet suçtur. Bu suç nerede işlenirse işlensin toplumun da buna müdahale etme hakkı vardır. Bir başka kampanyamızda -tabii, bunların örneklerini uzun uzun anlatmak isterim ama bir başka vesileyle inşallah; sizler belki web sitemizden, "kadem.org.tr"den bunlara ulaşabilirsiniz- "Sevgi ile şiddet yan yana gelmez, kendini kandırma" başlıklı bir kampanya

yürüttük geçtiğimiz sene ya da ondan önceki sene, örnek veriyorum. Burada birtakım davranışların şiddet olarak tanımlanmasını; kıskançlık, sınırlama, hayatına müdahale etme gibi temel şiddet davranışlarının, aslında fiziki şiddetin de öncülü olan psikolojik şiddet davranışlarının kamuoyu tarafından, özellikle gençler tarafından, flört şiddetinin ne olduğu, giyimine kuşamına karışan, eve girme çıkma saatine karışan bir gencin aslında şiddet uyguladığını, bunun bir sevgi belirtisi olmadığını gösteren bir kampanya yürüttük; çok başarıyla yürüdü bu kampanya.

6284 sayılı Yasa kadına yönelik şiddetle mücadelede bir inci gibi parlıyor. Biz o yasayı çok kıymetli, çok değerli buluyoruz uygulamada birtakım eksiklikleri olmasına rağmen. Dolayısıyla bu yasanın kamuoyu tarafından bilinmesi, tutundurulması, sahip çıkılması sebebiyle 6284 sayılı Kanun'un neleri önlediğini, nasıl bir etki yarattığını anlatan bir kampanya da yürüttük.

Yine, dizilerde -efendime söyleyeyim- televizyonlarda gördüğümüz şiddetle alakalı bir kampanya yürüttük.

Yanı sıra, tabii, bu kampanyalar için bir ayağı. Tek ayağıyla, sadece toplumsal farkındalıkla da dönüşüm olmuyor; kadınları içten güçlendirme, hem psikolojik açıdan hem psikososyal açıdan güçlendirme projeleri yürütüyoruz. Kadın destek merkezlerini hayata geçirdik bundan birkaç sene evvel, depremden iki sene, üç sene evvel. Orada kadınlara yeni nesil bir model uyguluyoruz "güç temelli vaka yönetimi" diye. Burada bir psikolog, bir sosyal hizmet uzmanı, bir de danışanla üçlü bir yapı kuruluyor ve bu üçlü yapı bireysel bir güçlendirme planı yapıyor. Bize gelen çoğu kadın, işte, çok akut şiddet, hayati risk vesaire yoksa temel problemleri çözmekle ilgili sosyal çevresinde bir şey geliştiriyor zaten; onu güçlendirmek, doğru kanallara yönlendirmek, doğru stratejiler kurmasına destek olmak amacıyla bir proje yürütüyoruz. Bu proje o kadar iyi yürüdü ki biz bunun etki analizini yaparken deprem oldu. Deprem bölgesinde de hemen hızla aksiyon aldık, bugün de hâlâ deprem bölgesinde aynı projeyi 4 ayrı lokasyonda çalıştırıyoruz ve şu anda iyi işleyen projelerimizden biri, iyi sonuçlar alıyoruz. Bunun etki analizini de sizinle paylaşmak isteriz.

Bir niş ama gönlümüzün en sevdiği projelerden bir tanesi de "Geleceğe İşbaşı" isimli yedi sekiz senedir yürüttüğümüz bir proje var. Burada devlet koruması altında olan 16-18 yaş arasında genç kızları, özellikle örgün eğitime devam etmeyen genç kızları alıyoruz, altı aylık bir eğitimden geçiriyoruz. Bu eğitimi mesleki eğitim gibi düşünmeyin, mesleki eğitim ama aynı zamanda yine orada psikososyal güçlendirme. Devlet memuriyeti olamayacak olan kadrolar bunlar, lise mezuniyetleri de yok; dolayısıyla onları meslek hayatına entegre edip böyle bir yaşama geçiş stratejisiyle onlara destek veriyoruz. Onların büyük kurumlarla iş birliği hâlinde istihdam edilmelerini sağlıyoruz, bir yıl süreyle de takip ediyoruz. Hem istihdam edildikleri kurumdaki uzmanları da yetiştirerek böylelikle orada iyi bir iş birliği sağlamaya çalışıyoruz ki "drop out" çok fazla olmasın. Bu da bizim çok iftihar ettiğimiz nitelikli projelerimizden bir tanesi.

Bir tanesi psikososyal güçlendirme dedik. Farkındalık, psikososyal güçlendirme ve üçüncü ayağı da ekonomik olarak güçlendirme. Biz biliyoruz, yoksulluk ile şiddet arasında çok net bir korelasyon var -biz bilmiyoruz, hepimiz biliyoruz yani hep beraber biliyoruz bunu- dolayısıyla kadın yoksulluğunu önlemeye yönelik stratejilerimiz var, 55 temsilcilikte 55 ayrı proje yürüyor. Ama bizim temel olarak kadın girişimciliği... "Kadın girişimciliği" derken konvansiyonel girişimcilikten bahsetmiyorum; burada biyoteknolojiden yapay zekâya, giyilebilir teknolojilere... Bir girişimcimiz var, iki sene evvel böyle tenis bilekliğine benzer bir kumaşa sensörler yerleştirmiş, giyilebilir teknolojik bir kumaş üretmiş; bu kumaş şimdi artık endüstride kullanılıyor. Ne yapıyor kumaş? Aramızda hekimler varsa bilirler; işte, vücut nemini, kalp atışını, EKG'sini çekiyor hatta böyle havalı bir proje yaptık, 200 kilometre hızla giden bir tır şoförünün EKG'sini çektik uzaktan. Yani böyle nitelikli fakat "start-up" ekosisteminde kaybolan kadınlar var. Yani arı ölümünü engelleyecek, arı hastalıklarını engelleyecek kovanlara bir algoritmayla sensörler yerleştiren kadınlar mı istersiniz, biyogaz verimliliğini yüzde bilmem kaç artıran kadınlar mı isterseniz; bu tür kadınlar var ülkemizde; bunların hem finansal erişimi hem yatırımcıyla buluşması o kadar zor oluyor ki buna yönelik -8-9'uncusunu yapacağız bu sene- yürüyen büyük bir bilgi merkezi kurduğumuz bir projemiz var, kendi kendine ilerliyor, yürüyor.

Kooperatifçilik, tabii, bizim alanımız. Türkiye, maalesef -bilenler biliyorlar- bir kooperatifçilik, kooperatifler mezarlığı. O kadar çok kooperatif var ki iyi işlemeyen, dolayısıyla biz bir hizmet modeli geliştirdik. Burada belli nitelikleri olan, belli seviyesi olan, pazarda seçenekleri olan kooperatiflerin güçlenmesi için biz onlara bir temel hizmetler paketi sunuyoruz; muhasebe, pazarlama, İK vesaire gibi, aslında onların uzmanlığı olmayan yani yaptığı ürünü üretiyor ama pazarla alakası yok, pazar analizi bilmiyor, fiyatlama bilmiyor vesaire, bunlara bir hizmet modeli geliştirdik; biz istihdam ediyoruz profesyonel hizmeti veren arkadaşları ve onlar da onlara bir destek veriyorlar. Bu kategoriye girebilmek için de diğer, daha gelişmiş olmayan kooperatifleri de bir eğitim ve gelişim programlarıyla oraya doğru ilerletmeye çalışıyoruz. Maksudumuz ne? Bu bir pilot proje, yeni başladık. Maksudumuz, gerçekten kadın kooperatiflerinin sürdürülebilirliğini sağlamak, hem kadınlara faydalı olmak hem de millî serveti de zayi etmemek yani milyon hibeler bazen maalesef zayi olabiliyor.

Bizim açımızdan "Mevzuatta ve uygulamada alınması gereken tedbirler nelerdir?" başlığını da bir slayta koyalım istedik. 6284 sayılı Kanun'un etkin uygulanması... Bu Komisyonda, bir başka Şiddeti Önleme Komisyonunda 30 Haziran 2021'de Canan Hanım bir politika belgesi, önerisi sunmuştu. Bu politika belgesini güncelliyoruz şu anda, daha güncel yakın bir şeyde hazırlamaya gayret ediyoruz. O politika belgesinde talep ettiğimiz birtakım talepler de aslında hayata geçti; işte, ısrarlı takibin suç kapsamına alınması vesaire gibi. Onu şimdi güncelliyoruz ama buna rağmen ben... Sizlere bir dosya hazırladı arkadaşım, 10-12 tane dosya getirdik, inşallah yeterli olacaktır. Arzu edenler orada hem önceki politika belgelerine hem güncel politika belgelerimize ulaşabilirler. Yani biz 6284 sayılı Kanun'un etkin uygulanması, mağdurların başvuru süreçlerinde karşılaştıkları bürokratik engellerin kaldırılması, koruma kararların hızlı alınması ve uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi gibi bir talep dile getirmek istiyoruz.

Şiddet faili erkekler için zorunlu rehabilitasyon programları ortaya koymalıyız. Bunu da sadece biz dillendirmiyoruz yani bu sektörde çalışan bütün STK'ci arkadaşlarımızın tamamı bu konuda aynı şeyi dile getiriyorlar.

Mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılması yani bir mağdur oradan oraya, oradan oraya gitmemeli, tek kapıda sorunları çözülebilmeli.

Medyada şiddetin normalleştirilmesini önleyici tedbirler alınması lazım. Bu, tabii, yasakla vesaireyle olacak bir şey değil, bunun farkındayız. Bir RTÜK sunumumuzda şöyle bir öneri getirdik, bunu çok kıymetli buluyoruz biz: Yani medyada, haberlerde ve televizyonun genel dünyasında biz şiddeti reyting ölçümünün dışına çıkarabilirsek o üçüncü sayfa haberleri, o böyle geniş geniş kadını nasıl öldürdüğünü, hangi ön planlamayla ne şekilde vesaire bu detayları vere vere şiddeti normalleştiren yahut da kadını daha edilgen, daha zayıf, daha kırılğan göstererek daha şiddete meyledilmesini sağlayan içeriklerin televizyon ve medyada hiç olmazsa azaltılmasını arzu ediyoruz. Tabii, bununla birlikte eleştiri de alıyoruz yani işte "Sosyal medyada şunlar şunlar varken televizyonla mı uğraşıyorsunuz?" Hayır, sadece bundan bahsetmiyoruz, tabii ki sosyal medya önemli bir mecra ve yükselen bir trendi var ama Türkiye'de hâlâ televizyon çok büyük bir etki alanı, dolayısıyla oraya bir bakmak gerekiyor birlikte.

Bir de son olarak da kadına yönelik şiddet verilerini bir türlü bakanlıklar ve kurumlar arası iş birliğine benzer formatta tutup yayınlama konusunda devletin eksiği olduğunu düşünüyoruz, buralarda çalışmalara destek vermek istiyoruz. Birtakım şiddet verisiyle ilgili yapılan toplantılara hem içerik sunmak hem kanaat bildirmek açısından, özellikle sahadaki tecrübelerimizi aktarmak açısından katılıyoruz. Bunun önemli bir zaafımız olduğunu ve bunun mutlak ama mutlak değerlendirilmesi gerektiği kanaati hasıl.

Biz size neler getirdik, dosyamızda neler var, bunlara bu sunumun QR kodlarından da ulaşabilirsiniz fakat dosyamızda bunun ötesinde de içerikler var. Önemli birkaç tane araştırma yaptık biz. UNODC'nin, bizim Polis Akademisinin ve Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili veri yayınlayan 2 ayrı STK'nin de içeriklerini değerlendirdiğimiz bir çalışma yaptık. O çalışmanın sonuçlarını size getirdik, ilginç verilerle karşılaşacaksınız. Medyada şiddetle ilgili bir araştırma yaptık, bunun devamı da geliyor. Orada yaptığımız araştırmada, mesela, televizyon dizilerinde bir bölüm başına 9 şiddet vakası görüyoruz, psikolojik ve fiziksel şiddet, kadına yönelik şiddetten bahsediyorum; dijital mecralarda 7 şiddet vakası görüyoruz mesela. Değerlendirirken dedik ya, dijital zaten kırk beş dakika, adam kırk beş dakikaya 7 şiddet sahnesini sığdırmış. Televizyon burada sanki onların yanında biraz daha masum kalıyor ama her ikisine de bakmak, değerlendirmek ve bunları dönüştürmek zorundayız diyorum ve on beş dakikaya tamamlamış oluyorum.

Teşekkür ediyorum.

Varsa şimdi sorularınız, seve seve cevap verebilirim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Çok teşekkür ederiz.

Sayın Zeynep Demir Hanımefendi'ye sunum için teşekkür ediyorum.

Şimdi soru-cevap bölümüne geçiyoruz.

Komisyonunuzun çalışma usulü gereği önce soruları alacağız, daha sonra KADEM temsilci soruları toplu hâlde cevaplandıracağız.

Buyurun Selcan Hanım.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hoş geldiniz diyorum öncelikle, sunum için de teşekkürler.

Ben gazeteci kökenli bir milletvekiliyim, yeni bir milletvekilim, öncesinde gazeteci olarak da takip ettim kuruluşlardan bir tanesiydi KADEM içinde yer aldığı polemikler dolayısıyla geçmişte. Bence aslında bizim Komisyonumuzun bir örnek vaka olarak değerlendirmesi gereken kuruluşlardan bir tanesi çünkü hangi sıfatı taşıyor olursanız olun, ne kadar güçlü olursanız olun, hangi mahalleden olursanız olun, kadının hiçbir doğrusunun, hiçbir haklılığının bir kesimin zihnindeki bariyerleri aşmadığını gösterdi bir dönemki mücadelesi. Ben o günkü, özellikle İstanbul Sözleşmesi sürecindeki mücadeleniz için teşekkür ediyorum ama sonrasındaki geri çekilmeyle ilgili bir öz eleştiriniz oldu mu, merak ediyorum çünkü bir konfor alanında faaliyet gösteriyor gibi algılanıyorsunuz ama en çok hırpalanan STK'lerden biri oldunuz aslında ve sunumda hiç geçmedi İstanbul Sözleşmesi. Hâlbuki sizi, bir mahallenin temsilinden belki bütün kadınların temsiline evirecek bir süreçti o süreç, öyle bir duruş sergilemişsiniz, 6284'le ilgili de aynı şekilde. Dolayısıyla İstanbul Sözleşmesi'nin arkasında bu kadar net durduktan, bu kadar amasız fakatsız durduktan sonra bugün sanki hiç o süreç yaşanmamış gibi, bir de kadına şiddet ve ayrımcılık üzerine çalışan bir komisyonda hiç öyle bir süreç yaşanmamış gibi, adının bile anılmadığı bir sunumla burada olmanızı ben yadırgadım açıkçası. Çünkü siz, o dönem, sözleşmenin Türk aile yapısına zarar verdiği iddialarını reddediyordunuz; tam tersine, ailenin dağılmasını hiç kimsenin istemeyeceğinden ama o ailede sevgi kalmadıysa, saygı kalmadıysa ve taraflardan biri için zulme dönüştüyse eğer bir aileden de söz edilemeyeceğinden bahsediyordunuz ve sözleşmenin toplum ahlakına zarar verdiği iddialarını reddediyorsunuz. Yine, eş cinsel yönelimleri meşrulaştırdığı iddialarını da reddediyorsunuz. Ancak sözleşmenin feshinden sonra toplumsal bir gerilim öznesi hâline geldiği gibi bir gerekçelendirmeyle biraz geride bir pozisyon aldınız. Hâlbuki sözleşme metni aynı yani sizin savunduğunuz günkü metin ile bugünkü metin arasında tek satır bir farklılık yok. En başında misyonu, vizyonu anlatırken "kadının onuruyla da var olması" ya da "kadının karar mekanizmalarında yer alması" dediniz ya, bütün diğer gerekçeleriniz saklı kalıyor olsa bile yani sadece o gün verdiğiniz mücadelenin onurunu korumak için bile daha net bir pozisyon almanız gerekmez miydi fesihden sonra? Ve işte, karar mekanizmalarında yer almaktan söz ettiniz, günün sonunda kararı başkaları aldı bütün haklılığınıza, haklılığımıza hepimizin, aslında bütün tezlerimizin doğruluğuna rağmen ve o kararı hiçbirimiz değiştiremedik ve size düşen de aslında karşısında olduğunuz kararı meşrulaştırmak oldu tam tersine sonraki açıklamalarla. Dolayısıyla, siz bunu bu açıklıkta söyleyemeyebilirsiniz ama ben size de yapılmış bir haksızlık olarak değerlendiriyorum. Dolayısıyla, özellikle "İstanbul Sözleşmesi yaşatır." diyen birçok kadın bugün hâlâ ahlaksızlıkla suçlanıyor, başka birçok şeyle suçlanıyor, toplumun değer yargılarını hedef almakla suçlanıyor. En azından, o kadınların mücadelesinin bir parçası olmak adına bugün de bir şeyler söylemeye devam etmeniz gerekmez mi bu konuda? Ve mahalle baskısının ben sizdeki karşılığını, yaşanmış ya da teorik olarak sizdeki karşılığını merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Sarı.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Sayın vekile teşekkür ediyorum.

Bizim adımıza da cevap verdiğini söyledi ama aslında ben avukat olarak cevap vermek istiyorum ve sizin bu sorunuzun da bir gazeteci refleksinden geldiğini düşünüyorum açıkçası çünkü buradaki hükümler biliyordur, uluslararası sözleşmeler

muhakkak ki taraf ülkeler için çok önemlidir; İstanbul Sözleşmesi de hakeza çok önemli bir sözleşmeydi kadına yönelik şiddetle mücadelede ve yasal metinlerin oluşturulmasında, ilgili kurumların kurulmasında öncülük etmiş bir metindi. Ancak bizim 6284 sayılı Yasa'mız takdir edersiniz ki İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girmeden önce -İstanbul'da imzalanmasından dolayı- sözleşmenin kapasitesinin üzerinde kadını korumaya yönelik düzenlemeler içerir şekilde yürürlüğe girmişti. Dolayısıyla, bugün sözleşmenin yürürlükten kalkması iç uygulamayı etkileyen bir şey değil çünkü hiçbir mahkeme kararını verirken İstanbul Sözleşmesi'ne aykırı davrandığı için yargılama yapmıyor, 6284 sayılı Yasa'daki hükümlere göre karar veriyor. Tabii ki sunduğumuz politika belgelerinde İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğinden bahsediliyor, getirdiği yeniliklerden detaylı olarak bahsediyoruz ama artık bugün yürürlükte olmayan bir sözleşmeden bahsetmenin de çok şeyi olduğunu düşünmüyoruz.

Ama biz KADEM olarak şunu her zaman yaptık: Evet, sözleşme kalkmış olabilir ama bizim amacımız üzüm yemek, bağıcıyı dövmek değil yani kadına karşı şiddete engel olmak, şiddete uğrayan kadını şiddetten korumak, şiddeti önlemek, "Çocuk olsun, aile olsun, kadın olsun hiçbir insanımız şiddete maruz kalmamasın." yönünde çalışma yapıyoruz. Dolayısıyla, İstanbul Sözleşmesi'nin getirdiği, bizim iç hukukumuza aktaramadığımız düzenlemeleri de var, güzel düzenlemeleri. Nedir? Mesela, GREVIO vardı orada, GREVIO raporlama yapıyordu. Sonuçta zorlayamaz; taraf ülke, imzacı ülke "Bugün çıkıyorum." dediğinde her türlü sözleşmeden çıkabilir. Bu ön açıcı raporlardaki şeyler kendimizi de görmemiz açısından, ülkemize başka gözlerden bakılması açısından da önemliydi kadına karşı şiddetle mücadelede ama şiddetle mücadele amacımız varsa ben illa yürürlükte bir kanun olmasa da... Nitekim, bu şekilde şiddetle mücadele eden ülkeler de var. Yasal metinler tek başına korumaz, önemli olan, onların getirdiği zihniyetin hem yasal metinlerde hem kamu kurumlarında hem STK'lerde hem halk nezdinde oturmuş olması. Ben bu anlayışın oturduğunu inanıyorum. Dediğim gibi, avukat olarak cevap veriyorum buna. Dolayısıyla, yargılamalara baktığımızda, kadına karşı şiddetle mücadelede hiçbir geri adım atılmadığını görüyoruz mahkemelerde. Tabii ki uygulama hataları var, biz bunları her zaman dile getiriyoruz. Burada biz kadın derneği olarak gerçekten kadına karşı şiddetle mücadelede bütün hakların tanınmasını istiyoruz ama aynı zamanda avukat olarak karşı tarafın temel hak ve hürriyetlerine müdahale olmaması için de uygulamaların denetlenmesini ve düzeltilmesini her metinde, ilişki kurduğumuz kişilerden talep ediyoruz her zaman. Bunu bir meşrulaştırma olarak düşünmeyin, doğru olmaz çünkü.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Açıkçası ben hukuki bir soru sormadım, gerçekten gazeteci refleksiyle falan da değil.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ama bunlar hukuki metinler ve hukuki bir mücadeleyi düzenleyen çerçeve yasalar.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hâlâ birçok kadın o sözleşme üzerinden hedef gösterildiği için çok samimi şekilde sordum ama dediğiniz gibi hukuki boyutuyla bir soru geliştirmek gerekiyorsa -uluslararası anlaşmalar önemli, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayı gerekiyor- Meclis onayıyla kabul edilmiş bir anlaşmanın sadece Cumhurbaşkanı kararıyla feshini doğru buluyor musunuz, o zaman hukuken bunu sorabilirim sadece.

Teşekkür ederim.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ona Meclis çatısı altında, bu kadar vekilin olduğu yerde benim cevap vermem doğru olmaz diye düşünüyorum.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hukuki boyutunu bir hukukçu olarak belki böyle cevaplayabilirsiniz.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ama ben de şunu gözlemledim: Bize sunulan şeyde, Kadına Şiddetle Mücadele Komisyonunda kadın ağırlıklı bir yönetim oluşturulmuş, aslında burada da eşitlik sağlansaydı - ben de naçizane bu konuda fikrimi size arz etmiş olayım- daha verimli olurdu diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Aslında Başkanımızın erkek olması bile başlangıçta bayağı farklı yorumlara sebep oldu. Bugün rahatsızlığından dolayı gelemedi. Ben de sizin gibi düşünüyorum, gerçekten her iki tarafın da olması gerektiğini düşünüyorum. Aslında öyle bir dağılım vardı ama arkadaşlarımız...

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ki sadece kadınların sorunu değil kadına yönelik şiddetin engellenmesi.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Tabii, kesinlikle ve bunu gözeterek oluşturulmuş bir Komisyonumuz vardı, uzun bir süredir çalışmamız belki o yüzdendir yani dördüncü ayımıza girdik, bitmek üzere.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Yine şunu da ekleyeyim az önceki şeye: Mesela İstanbul Sözleşmesi döneminde STK'ler kadına yönelik şiddet davalarına müdahil olabiliyordu ama şu an sadece Aile Bakanlığı müdahil olabiliyor ve baroların ve STK'lerin müdahilliği kalktı ama biz her fırsatta, bu tekrar kabul edilsin diye çalışmalarımızı bu eksende yürütüyoruz, içiniz mutmain olabilir.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Çok teşekkür ederiz.

O zaman, karşılıklı gitmesi de verimli oluyor, benim kanaatim o şekilde.

Şimdi, Sibel Hanım'a, Sayın Vekilime söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Öncelikle hoş geldiniz, değerli sunumunuz için teşekkür ediyorum ben de.

Biz burada birçok STK'yı ağırladık, devlet kurumlarından birçok kurumu, bakanlıkları -tabii ki toplum vicdanını büyük oranda sızlatan bir konuyu burada gündeme getiriyoruz- herkes de büyük bir özveriyle çalıştığını burada ifade ediyor ama ne yazık ki geldiğimiz noktada istediğimiz bir sonuca henüz ulaşmış değiliz, sonuçlar bizi hâlâ mutlu etmiyor.

Ben şunu sormak istiyorum: Türkiye genelinde kadın hakları üzerinde çalışan diğer STK'lerle ortak bir platform kurmayı düşünüyor musunuz ya da bunun yararlı olabileceğini düşünüyor musunuz?

Ayrıca, toplumsal farkındalık kampanyalarından bahsettiniz; bu kampanyaların gençler ve erkekler üzerinde nasıl bir etki bıraktığını, bu etkiyi araştırmak mümkün mü? Yani nasıl bir sonuca ulaştınız sonuç olarak yaptığınız bu kampanyalarla?

Ayrıca, şiddete uğrayan kadınların meslek edindirme projelerine de önem verdiğinizi sunumda belirttiniz. Bunların uzun vadeli geri dönüşümüyle ilgili bir veri çalışmanız var mı?

Bunları sormak istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Buyurun.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Sondan geriye doğru gideyim.

Meslek edindirme... KADEM bu kadar geniş sathaya yayılmış derin bir iş yapıyor ama toplam geçmişi on bir sene yani çok genç bir STK. Dolayısıyla ilk yılları deneyim yılları olarak sayarsanız -ilk birkaç seneyi- beş altı senelik veri var elimizde. Meslek edindirme, özellikle bahsettiğim bu genç kızlarda nispeten yani programdan ayrılış sayıları yüksek oluyor ama mesleğe tutundurduğumuz kızlar, artık, hayatını başarıyla sürdürüyorlar. Daha önce fuhuş teması olan ama şimdi üniversite bitirmiş kızlar var aralarında. Daha önce uyuşturucu teması olup beş senedir "clean" olup bugün bir bankada, büyük bir bankada çalışan kızlar var. Yani bunların verileri var elimizde, arzu ederseniz sizlerle paylaşırız.

Yaptığımız kampanyaların erkekler üzerindeki etkisini sordunuz. Şimdi, toplumsal kampanyaların, farkındalık kampanyalarının direkt etkisini bir kampanyaya bağlı olarak ölçmek çok kolay değil fakat biz ölçüyoruz. Şöyle bir şey anlatabilirim size: Biz bu kampanyalardan birini yaparken bizim ajansımızın sahibi Recep var. Recep dedi ki bana: "Zeynep ablacığım, ben senelerdir karıma şiddet uyguluyormuşum da haberim yokmuş." Bakın, erkek farkındalığını söyleyeceğim size. "Nasıl yani Recep?" dedim. "Ya, ben ekonomik şiddet uyguluyormuşum. Ben karım ne isterse alırım, evde hiçbir şeye ihtiyacımız yok, karım çalışmıyor ama kendisine özel bir bütçesi yokmuş o kadının. Hiçbir zaman 'Hanım, bunu al, sana da bin lira veriyorum, bu bin lirayı da al, istediğin gibi harca.' demedim. Bu bende bir dönüşüm sağladı, bir bütçe tanımladım, hane bütçesinden eşime ayırdığımız bir bütçe var, onun da hesabını sormuyoruz." dedi. Yani bu bire bir yaşanmışlıkla anlattığım bir şey. Tabii ki yaptığımız kampanyaların etkilerini ölçerken kadın-erkek kırılımları da var, onları da etki analizleri babında sizlerle seve seve paylaşalım.

"Ortak platformlar" dediniz... Biraz evvel Vekilim dedi ki: "İşte, siz İstanbul Sözleşmesi'nin karşısında böyle canhıraş bir şekilde durmadığınız için bir kesim kadına sırtınızı dönmüş oluyorsunuz." Hayır, öyle değil, biz bütün kadın haklarını savunan STK'lerle, sağ spektrumun, sol spektrumun tamamına, en sağından en soluna kadar hepsiyle temas hâlindeyiz, iş birliği hâlindeyiz, istişare hâlindeyiz; kimini açık yapıyoruz, kimini açık yapmıyoruz, bu konu bazlı olarak değişiyor. Hiçbir danışanımızdan... Biz kendimizi tanımlarken yaptığımız projelerde "Değerlere saygılı, kültüre duyarlı." diye tanımlıyoruz. Ne demek bu? Diyarbakır'da yaptığımız projenin hedef kitlesi kimse, bize gelen kadın kimse onun inancına, değerine, hayattaki duruşuna duyarlı davranıyoruz; hem saygılı ama duyarlı, o kadının anlayacağı dilden konuşmak üzere ama aynı zamanda bizim kadın desteklerimize başvuran, İstanbul'un güzide üniversitelerinden birinde hocalık yapan ama evinde şiddet gören kadının da kültürüne duyarlı davranıyoruz. Yani siz, tabii, parti siyaseti gereği birbirinizden farklı davranabilirsiniz ama biz, sahada öyle değiliz arkadaşlar, dışarıdan öyle görünüyor olabilir. Biz, gelene "CHP'li mi, HDP'li mi, efendim, AK PARTİ'li mi, başka bir partili mi?" diye bakmıyoruz, herkesle temas ediyoruz.

Platformlar var, işte, çeşitli platformlar var, onların üyesiyiz ama bunun dışında da ittifaklar kuruyoruz, "6284 görev gücü" kuruyoruz, bir sürü kadın STK'si bir araya geliyoruz "Neresini düzeltebiliriz? Ne yapabiliriz? Benim düşünmediğimi sen düşünürsün, onun düşünmediğini öbürü bilir." gibi ve uzmanlıkları da farklı farklı olmak üzere.

Sanırım bütün sorulara cevap verdim böylece.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Teşekkür ederiz.

Şimdi sözü Diyarbakır Vekilim Suna Hanım'a veriyorum.

Buyurun Vekilim.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Öncelikle hoş geldiniz, teşekkür ediyoruz sunumlarınız için.

Demeğinizi aslında uzaktan bile olsa uzun zamandır takip ediyorum, tabii, gittikçe güçleniyorsunuz ve çok daha farklı hizmetleriniz oluyor.

Dolayısıyla biraz önce sizin "Biz, parti ayrımı yapmadan ve her kesime ulaşıyoruz." diye söylediğiniz gibi biz de bu kapsamda dün akşam aslında Diyarbakır'da bir iftar yemeği verdik; çok verimli, güzel bir toplantı oldu özellikle kadınlarımız için, girişimci kadınlar ve biraz önce sözünü ettiğiniz bu kooperatiflerdeki kadınların sıkıntılılarıyla ilgili.

Tabii, bununla ilgili en son söyleyeceğim cümlelerim var da şunu sormak istiyorum size: KADEM olarak aslında kırsaldaki vatandaşlarımıza ulaşabiliyor musunuz ya da eğer ulaşılmıyorsa böyle bir çalışmanız var mı? Yani şimdi, ben kendi memleketimle ilgili ya da bölgeyle ilgili gerçekten kırsala ulaşmanızı önemsiyorum, yaptığınız çalışmalarını çok iyi biliyorum çünkü siz temelde... Yani sadece örnek olarak söylüyorum: Bir yere gidersen, kredi alırsın, bir işletme kurarsın; siz elini tutarsınız, siz işletmenin nasıl işlediğini öğretiyorsunuz ve nasıl bir talepte bulunacağını ve nereye gideceğini, her konuda yardımcı olmaya çalıştığınız için sizin şu çalışmalarınızı çok önemseyen bir insanım, onu söylemek isterim. Dolayısıyla kırsalda da aslında bu tür çalışmalarınız var mı veya olacak mı kadınlarımızı ve aile bireylerini daha yetiştirmek ya da güçlendirmek adına?

Bir de biliyorsunuz ki iyi bir aile çocukların yetiştirilmesinde önemli bir rol oynuyor çünkü gerçekten anne babaları olarak, özellikle anneleri olarak çocuklarımıza bir rol modeli oluyoruz, özellikle kız çocuklarımıza çünkü bizim çektiğimizi ya da yaşadıklarımızı bu konuda bazen çocuklarımız da kendine örnek alıyor. Dolayısıyla, bu sebeple ailelere eğitim ve eğitim desteği veriyor musunuz, biraz önce dediğim gibi özellikle kırsal kesimlerde? "Neden?" diyeceksiniz. Çünkü şimdi, metropolde yaşayan kadınlarımız kırsal kesimde yaşayan kadınlarımızdan küçük bir şey de olsa az çok daha bilinçliler. Kırsaldaki kadınlarımızı da ailelerimizi de bu aile içerisindeki şiddette -bu, aile içerisinde, biliyorsunuz, biz çok şey yaşadık; özellikle daha birkaç ay önce Diyarbakır'da bir Narin olayı yaşandı- aile içerisindeki bu tür şeylerde daha çok böyle bilinçlendirmek veya da bir eğitim vermek, güçlendirmek; öyle bir çalışmanız olacak mı diye ben bunu çok merak ediyorum ve bunu sorayım çünkü diğer konuları şey yapıyorum.

Bir de bir şey daha söyleyeyim: Özellikle, aslında, TOBB'dan da bu desteği istiyorum, KADEM'den de bu desteği istiyorum; aslında bütün Türkiye'deki kadın derneklerini de davet etmek istiyoruz bu konuda. Bizim Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığımız kadınlarla ilgili bir fuar açacak kadın kooperatifleri ve kadın üreticilerle ilgili; herkes kendi ürettiğini orada

pazarlayacak veya da orada sergileyecek. Kadınlarımıza destek olsun diye ben şimdiden sizleri Diyarbakır'a -tabii, tarihi belli olduğu zaman tarihiyle beraber- davet etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Buyurun.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - İftar için tebrik ederim; tabii, kadınları bir araya getirmek çok kıymetli bir şey, kadınların her zaman böyle bir fırsatı olmuyor.

Aile ve ailelerdeki rol modelleri çok kıymetli. Bir ailede kadın saygı görüyorsa, saygın bir ailede yaşıyorsa o ailenin çocukları hem saygıyı talep ediyorlar hem saygıyı gösteriyorlar. Yani aile neden önemli? Rol modelleri, sizin gibi rol modelleri de çok çok kıymetli. "Siz bu alanda, kırsal alanlarda ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?" diye sordunuz. Birkaç tane eğitim modülümüz var bizim, yetişkin eğitim modülü; bir tanesi, şiddetin tanımlanması, önlenmesi, şiddetin öncüllerinin hemen anlaşılması ve stratejiler geliştirilmesi üzerine bir eğitim; aynı zamanda, kadınlara yasal haklarını anlatan ikinci bir eğitim ve üçüncü eğitim ise kamuya erişim; "Sosyal destekler nelerdir, nasıl başvurabilirim? Hangi iş için nereye başvurabilirim? Kaç lira yardım alabilirim ihtiyacım olursa? Şöyle bir problemim var, bunu ben hangi kamu kurumuyla çözebilirim?"i anlattığımız eğitimlerimiz var. Bunları küçük gruplara veriyoruz; böyle, devasa, işte, bin kişilik salonlara kadınları ya da insanları toplayıp bu eğitimleri vermiyoruz. Temsilcilerimiz var dedim 55 ilde, bu 55 ilde 55 temsilcinin şöyle bir talimatı var: "Merkez ilçe hariç en az 5 ilçede, 5 köy, her ilçede 5 köy dolaşmak üzere..." Böyle net tanımlı hedefleri var, o hedeflerle bu kadınlara hem küçük hediyeler, ihtiyaçlarını giderebilecek minik hediyeler onları o eğitime motive etmek için... Kadınları bu eğitimlere çağırmak da kolay bir şey değil yani bir köye gidiyorsunuz, bir köy meydanında köy kahvesine gidip "Kadınlara eğitim vereceğim, ben geldim." diyemiyorsunuz takdir edersiniz ki. Yani bütün bunların organizasyonunu yapıyoruz ve kırsal kesimdeki kadınlara da ulaşıyoruz temsilcilerimiz aracılığıyla. Bunu daha daha ileri götürmeliyiz, haklısınız; daha fazlasını yapmalıyız. Biz güçlendikçe sahadaki işlerimiz de güçleniyor.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Tuba Vekilim, buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Teşekkürler tekrar.

Ben de bir dönem KADEM'in Farkındalık Komisyonunda çalışmış bir milletvekili olarak ya da gönüllü yer almış bir milletvekili olarak ne kadar tarafsız olabilirim bilmiyorum ama çok yakinen müşahede ettiğim üzere, KADEM, bütün toplumsal farkındalık çalışmalarının, mesajın mutfakta pişirilmesi, hedef kitleye yönelik anlaşılması, odak gruplarda test edilmesi, kampanya öncesi analiz ve kampanya sonrası analiz, hedef kitlelerde hedeflenen algı, tutum, davranış değişikliğinin ne ölçüde başarıldığına dair bütün bilimsel verileri kullanarak ve bilimsel metodolojiyi kullanarak çalışan bir sivil toplum örgütü. Bu yönüyle tebrik etmek gerekiyor çünkü Türkiye'de kanıtla dayalı yöntemlerle, bir halk sağlığı bakış açısıyla çalışma kültürü yeni yeni oturuyor çünkü herkes bir şeyler yapıyor ama sonuçta, "Neyi başardım, neyi başaramadım? Ne kadarını başardım, neyi neden başaramadım?" bunun ölçme ve değerlendirilmesinin yapılması ve ona göre yeni projeler bina edilmesi son derece önemli. KADEM'i ben de tebrik ediyorum öncelikle vakur, şahsiyetli ve taviz vermeyen duruşundan dolayı çünkü KADEM aslında bazen akıntıya karşı yüzen bir sivil toplum örgütü. Mesela, ilk kampanyalarından beri çok aykırı çıkışları olmuş, böyle tabuları yıkan, o toplumsal cinsiyet adaletsizliğine böyle dokunan, toplumsal bir reaksiyonu da göze alan ve toplumsal bir reaksiyona karşı da duruşunu bozmayan bir sivil toplum örgütü. Mesela, "Erkeksen Öfkeni Yen" işte, "Kadına Şiddet Hapiste Biter" gibi çok iddialı kampanyaları oldu ama sadece böyle -provokatif demek istemiyorum ama- birdenbire toplumsal farkındalığı hızlıca böyle köpürtecek, bir farkındalık oluşturacak kampanyalar da çok kıymetli kadına şiddet konusunda ama bununla iktifa etmeyen bir sivil toplum örgütü. Aynı zamanda, kişiler, kişiler arası, organizasyonel, çevresel, politik bütün risk faktörlerine yönelik bütün düzlemlerde faaliyet gösteriyor yani bir bakıyorsunuz, gerçekten, dediğiniz gibi, işte, böyle inovatif projeleri desteklerken bir bakıyorsunuz kırsalda psikososyal destek amaçlı çok güzel projeler yürütüyor. Ben dolayısıyla çok tebrik ediyorum ve bir kadın olarak iftihar ediyorum KADEM'le, bunu söylemek durumundayım.

Ben şeyi sormak istiyorum kaçırdığım için: Psikososyal destek kampanyalarınızı deprem bölgesine taşıdığınızı biliyorum. Buralarda da zannediyorum bayağı bir ölçme değerlendirme çalışmalarınız oldu. O kampanya nasıl gidiyor? Bu kampanyaları, bu pilot çalışmaları sadece afet bölgesiyle sınırlı tutmayı Türkiye'ye yayma gibi bir plan var mı, bunu merak ediyorum.

Şimdiden teşekkür ediyorum.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Vekilimin bahsettiği Kadın Destek Merkezi yardım ve psikososyal destek projemizi yaygınlaştırmak istiyoruz doğal olarak. Yani biz hangi ile gitsek, bu programı anlatsak o ilden bununla ilgili talep geliyor. Kamunun, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının büyük aile destek merkezleri var, ADEM'ler; belediyelerin kadın destek merkezleri var, çokça var bu tür programlar. Bizi onlardan ayıran şey ne biliyor musunuz kıymetli vekillerim? Bizi onlardan ayıran şey, biz vakayı alıyoruz ve yönetiyoruz yani kurduğumuz üçlü, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve kadın, bu üçlü sürekli irtibat hâlinde ve o kadın güçlenene kadar -altı ay, sekiz ay ortalama- bir iş birliği söz konusu yani bir proje takip eder gibi takip ediyorlar. Bu, şunu gerektiriyor bazen: Aile ve sosyal hizmetler il müdürüne telefon açmayı, kadınla birlikte gidip kişisel yardım başvurusu yapmayı, kadının CV'sini düzeltmeyi, çocuğuna kreş bulmayı, kirasını ödeyemediyse bir yardım STK'si bulup oradan kirasını ödettirmeyi gibi bütüncül... Hani reklamcıların çok sevdiği bir şey var, 360 derece; 360 derece kadına refakat ediyoruz, yârenlik ediyoruz. Dolayısıyla bu, kamunun yapabileceği bir şey değil, çok spesifik bir terzi usul bir şey bu. Dolayısıyla maliyeti de yüksek; adam/gün maliyeti çok yüksek bir iş. Bunlar, ancak fonları oluşturdukça, buna ilişkin kaynakları oluşturdukça mutlak genişletmek istediğimiz projeler. Deprem bölgesinde, kimseyi töhmet altında bırakmak istemem ama... 4'üncü gün deprem bölgesine gittik biz, 4'üncü gün bir minibüsün içinde sandviçlerimizle birlikte deprem bölgesine gittik. Bir çadırdaki 20 kişinin kaldığını gördük, oradaki problemi yerinde tespit ettik. Okul çadırlarının hemen yanına kadın destek merkezlerini kurduk; bir bağışçımızdan örgü, şiş, işte, tiğ, vesaire aldık; bir çay ocağı, 3-5 tane plastik sandalye, bir kahve makinesiyle, orada bir baktık ki yavaş yavaş bir sağaltım başladı. Kadınlar geldiler, örmeye başladılar; o renkli renkli ipler onlara çok iyi geldi.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - 4'üncü günde...

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Hayır, 4'üncü günde değil, 4'üncü günde ilk tespitimizi yaptık, hemen iki hafta sonra bir Dubai çadırını ben kendi ellerimle kurdum, ben oradaydım, aylarca gelmedik. İnanın bize, orada öyle bir dayanışma hasil oldu ki kıymetli vekillerim, öyle bir dayanışma hasil oldu ki başka çare olmadı; Maraş'ta yaptık, hemen Adıyaman'da bir tane yaptık, yaparken öğrendik. Adıyaman'da bizim psikologlarımız yeterli olmadı, Kürtçe bilen psikolog ihtiyacı hasil oldu. Hop, bir Kürt bulana kadar öldük ama bulduk. Kürtçe konuşan psikologlarımız ve sosyal hizmet uzmanlarımız orada çalışıyorlar şimdi. Onları çadırlardan aldık, konteyner kentlere taşıdık; konteyner kentlerden aldık, bütçemiz yetmedi, bina bulamadık, prefabrik yapılar yaptık. Adıyaman'da, Maraş'ta, Malatya'da, Hatay'da, İskenderun'dayız; 4 tane yere hanginizin yolu düşerse lütfen gidip bir baksın. Orada herhangi bir kadınla, bak seçmece herhangi bir kadınla konuşun -çok iddialı söylüyorum- yapılan hizmete şaşıracaksınız. Çünkü gerçekten yapa boza öğrendik yani işin içinde. Bir taraftan bilimsel bir temelimiz oluşmuştu İstanbul'da, modelimiz vardı; orada da uyguladık ve çıkmadık bir daha, çıkmayız da artık oralardan; daha genişletmek istiyoruz, daha büyütme istiyoruz inşallah bu işleri.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Teşekkür ederiz.

Buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Şimdi, ben sizi zaten takip ediyorum konuyla ilgili olduğum için ve az önceki hukukçu arkadaşın söylediği şeylerin aslında böyle olmadığını ifade etmek isterim. Yani şunu demek istiyorum: Şimdi, KADEM Başkanı Saliha Okur Gümrükçüoğlu yakın zamanda bir röportaj verdi ve bununla ilgili, mesela şiddetin yapısal olduğunu söylüyor Türkiye'de -değil mi- yani aslında dünyanın her yerinde. Yani takdir edersiniz ki kadına karşı şiddet meselesi binlerce yıllık bir mesele ve yani bu tek bir başlıkta konuşamayacağımız bir mesele; sizler de aynı fikirdesiniz biliyorum. Onun dışında "Çoğu zaman kol kırılır, yen içinde kalır kabulüyle aile içi şiddet karşısında sessiz kalıyor kadınlar." demiş; bu, Başkanınızın verdiği röportaj. Yani şunu demek istiyorum: Biz meselenin, aslında 6284'ün çok iyi bir yasa olduğunu hepimiz biliyoruz ve hepimiz kabul ediyoruz ve diyoruz ki İstanbul Sözleşmesi'nin iç hukuka uyarlanmış bir iz düşümüdür 6284 ve uygulamada sorunlar var. Bu tamam, hepimizin hemfikir olduğu bir konu ama biz biliyoruz ki bu binlerce yıllık erkek egemenlikli sistem, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ayrımcılık, ataerkil kodlar yani patriyarkal sistemin kendisiyle mücadele etmek için yeterli değil. Bugün mesela sizin de itiraz ettiğiniz bir meseledir bence toplumsal cinsiyet kavramının tamamen müfredattan ve her yerden çıkarılması, bütün her yerden. Yani neden bunu bu kadar öcüleştirdi bu sistem? Bunu anlayamıyorum mesela ben. Siz de farkındasınız, biz de farkındayız, belki meseleyi farklı şekillerde tanımlıyoruz ama biz tabii ki 6284'ün önemli bir yasa olduğunu her defasında vurguluyoruz ama yetmiyor çünkü İstanbul Sözleşmesi bir insan hakları sözleşmesiydi ve biz biliyoruz ki toplumsal zihniyet dönüşümü bir insan hakları sözleşmesiyle, bunun ortaya koyduğu o yol haritasıyla o toplumsal değişimi, dönüşümü yaratabiliriz. İşte, yine şey demiş Saliha Hanım: "55 farklı şehirde 515 gönüllü eğitimcimizle 3 bine yakın eğitim verdik." Ya, bu yetmez, kaç milyonluk ülkede yaşıyoruz. Yaptığınız çalışmaları yadsımıyoruz, lütfen böyle anlaşılmasın ama bu yeterli değil, bu bir devlet politikası olarak hayata geçirilmeli; bütüncül politikalar derken ortak bakanlıkların, ilgili bütün kurumların dâhil olduğu bütüncül bir politika belgesi, acil eylem planı hayata geçirilmeli.

Bir diğer mesele, az önce belirttiniz, mesela Adıyaman'daydım ben hafta sonu, 8 ve 9 Martta Adıyaman'daydım. Sizin yaptığınız çalışmayı görmedim, onu kenara bırakarak...

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Keşke...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Keşke gitseydim ama koskoca şehir, hâlâ konteyner kentlerde yaşıyor, kadınlar korkunç mağduriyetler içerisinde, hâlâ temel haklara erişimlerde sorunlar yaşıyorlar. Yani şunu demek istiyorum: Lokal çalışmalar yani siz ve sizin gibi pek çok dernek, sivil toplum örgütü, kadın örgütü orada, deprem bölgesinde ve Türkiye'nin pek çok yerinde çalışmalar yürütüyor ama ne yazık ki bu yeterli değil, daha büyük yani sivil toplumun da kadın örgütlerinin de içinde olduğu ve bakanlıkların birlikte hareket ettiği yani İçişleri, Adalet, Millî Eğitim, Aile Bakanlığı ve diğer ilgili kurumların tamamının içinde olduğu bir yol haritasına ihtiyacımız var. İstanbul Sözleşmesi bize bunu veriyordu yani Receplerin çoğalması gerekiyor, onu demek istiyorum. Bütün Receplerin uyguladığı şiddetin farkında olması gerekiyor yani yıllarca kodlanarak öğrenmiş olduğu o rolleri, kadına yüklediği bütün o hani ev içi emek, hepsini aslında. Biz bunun güvencesiz ve sağlıksız bir iş gücü sömürsü olduğunu kabul ediyoruz; kadına çocuk baktır, ev işi yaptır, bütün her şeyi yapsın yani bütün bu emeklerin hepsini üretsın, diğer yandan gitsin çalışsın ve hâlâ kendine ait bir bütçesi olmasın. Mesela bunun yaygın bir şekilde hayata geçirilmesi lazım yoksa size dair söyleyecek bir şeyimiz yok. O nedenle İstanbul Sözleşmesi çok önemli, İstanbul Sözleşmesi'nin olması bu açıdan önemli, toplumsal değişim açısından. Bakın, müfredattan "toplumsal cinsiyet" kavramı çıkarıldı. Neden? E, siz de yani bakın, Saliha Okur Gümrükçüoğlu da demiş yani "Bu mesele yapısal bir mesele." demiş. Hepimiz ortak bir kabule sahibiz, neden hani bunun için hep birlikte mücadele etmiyoruz? Ben sadece neden İstanbul Sözleşmesi öcüleştirildi diye sormak istiyorum. Gerçekten mesela bu sizi de rahatsız ediyordur diye düşünüyorum.

Çok uzatmak istemedim ama yani yaptığınız işler için teşekkürler, emeğiniz için, sunumunuz için de buraya geldiğiniz için de ama bunun yeterli olmadığını ifade etmek istedim. Çok sağ olun.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Yeterli olmadığına, bunun yeterli olmadığına dair kanaatinize katılıyorum. Evet, bu yeterli değil. Saliha Okur Gümrükçüoğlu "Kol kırılır yen içinde kalır." diyen kadınlar var." demiş, evet var, varlar. Şimdi buna makro bir perspektiften bakmak sizin vazifeniz, bizim değil; bizim de vazifemiz tabii ama gücümüz nispetinde biz ulaşabildiğimiz yerlerde dönüşümü sağlamak istiyoruz. Bak şimdi, bu "Kol kırılır yen içinde kalır." diyen kadın var ya, biz bu kadını alıp bu kadını güçlendirilip "Ablacığım, sen korkma, bu iş çözülür, gel bunu böyle yapalım. Bak şurada devletin mekanizması var, şurada şunu böyle çözersin." diyebilecek yapıları oluşturuyoruz. Biz bir sivil toplum örgütüyüz yani KADEM, toplumun tüm sorunlarını çözemez takdir edersiniz ki.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Tabii ki, onu söylüyorum.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Yani biz bu toplumda, bu kutuplaşmanın, bir o yana bir bu yana çekilmenin bir parçası olmak istemiyoruz. Gerçek bir halk sağlığı problemi olan kadına yönelik şiddet bizim çalışma alanlarımızın önemli bir parçası. En önemlisi şiddeti önlemek ama sadece şiddeti önlemek değil; biz, kadınları güçlendirmek, toplumun tüm

alanlarında yer almasını sağlamak üzere projeler üretiyoruz. Bu projeleri hayata geçirirken siyasi de birtakım konjonktürlerden gelip geçiyor ülke ama biz olduğumuz yerde duruyoruz ve ileri doğru bakıyoruz. Bunu makro bir perspektiften şöyle yapalım, şöyle yapalım, bir yasa koyalım ve... Böyle bir şey yok, İstanbul Sözleşmesi de bunu sağlayamaz. Dönüşüm... Tek başına İstanbul Sözleşmesi bunu sağlayamaz.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Çok özür dilerim. Bir şey, sizi destekleyen bir şey de söyleyeceğim: Ben milletvekili olmadan önce beş sene Rosa Kadın Derneğinin Başkanlığını yaptım.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Çok güzel.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Diyarbakır'da faaliyet yürüttük. Sahada karşılaşılan sorunların tamamını biliyorum. Mesela az önce "Adıyaman'da Kürt psikoloğa ihtiyaç duyduk, bulduk." dediniz; mesela bu bir devlet politikası olarak yapılmak zorunda. Ben sizin çalışmalarınızı yadsımıyorum, bir daha söylüyorum: Biz dernek olarak mesela, az önce bir örnek verdiniz, dediniz ki: "Bir tane örnek var, işte o kadın psikoloğa mı ihtiyaç duyuyor, güçlendirildikten sonra ya da şiddetten kurtulduktan, şiddet sarmalından çıktıktan sonra işe mi ihtiyacı var; biz bunların hepsini kurumlara başvurarak sağladık." 1 tane olaydan bahsediyoruz ya da 10 tane ya da 100 tane ya da 1.000 tane...

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Ama böyle bir tane bir tane olabilir bu.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Kadına erişmiş olabilirsiniz, biz de sivil toplum içerisinde bunu sağladık. Ama bunun yetmediğini söylüyorum, diyorum ki bu bir devlet politikası olarak hayata geçirilmeli her alanda; bundan bahsediyorum. Mesela bütün kurumlar sizin kadar avantajlı değil, siz belki daha güçlü bağlantılara sahip olduğunuz için daha kolay erişebiliyorsunuz bu imkânlarla ama gerçekten sahada çalışma yürüten pek çok kurum var sizin kadar. Mesela, işte, ŞÖNİM'e bir kadınla gittiklerinde pek çok sorunla karşılaşabiliyorlar hâlbuki gayet işini yapıyor. Yani sivil toplum temsilcisi, psikolog, avukat arkadaşla birlikte yaşam hakkı tehdidi altındaki kadını almış, ŞÖNİM'e götürmüş; bir sürü farklı prosedürle karşılaşıyor değil mi? Ama belki siz bu konuda daha avantajlısınız.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Hayır, sunumda ne dedim Vekilim, dedim ki: "Kadınların adalete erişimi, uygulamadaki aksaklıklar..."

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yok, az önce bir örnek vermiştiniz, ondan bahsediyorum. Mesela, her kurum sizin kadar avantajlı değil; keşke olsalar, keşke direkt Bakanlıkla birlikte hareket edebilseler. Biz diyoruz ki: Bunun haritası İstanbul Sözleşmesi'nin içerisinde vardı. "İstanbul Sözleşmesi'ne gerek yok." demeyelim, ben sadece bunu söylüyorum. Zaten 6284, İstanbul Sözleşmesi'nin iz düşümüdür. İstanbul Sözleşmesi kötü bir belge değil, neden bu hâle getirildi; onu söylüyorum sadece.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ben kısaca bir cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN ASUMAN ERDOĞAN - Buyurun.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Şimdi, biz "KADEM" dediğimizde bizi KADES'le karıştırıyor çoğu kişi sahada yani siz de biraz sanki bizden beklentiyi daha devlet nezdinde gibi bekliyorsunuz anladığım kadarıyla.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Hayır, ben başka bir şey söyledim.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Çünkü biz de -az önce Zeynep Hanım ifade etti- kadın destek merkezlerinden çok güzel sonuç alıyoruz, çok güzel geri dönüşler oluyor; mesela istiyoruz ki onu yaygınlaştıralım. İstanbul'da Avrupa yakasında var, istiyoruz ki şimdi Anadolu yakasına açalım ya da işte deprem bölgesine açtık ama bir tane İç Anadolu'ya, bir tane Ege'ye açalım. Böyle hedeflerimiz var ama bunu hani ekonomik olarak da karşılayamadığımız için açmıyoruz yoksa tabii ki verilen eğitim sayıları... Biz de isteriz ki hatta televizyondan yayın yapalım ya da statları doldurup eğitim yapalım ama bir STK'nin yapabileceği de...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yok, siz yapın demiyorum, diyorum ki siz de ilgili bakanlıkları eleştirin ki hep beraber yapalım; onu söylüyorum, eleştiri yükümlülüğünüzü yerinize getirin diyorum.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Tabii, muhakkak.

Şimdi, bir de şunu dediniz: "İstanbul Sözleşmesi neden böyle öcüleştirildi?" İstanbul Sözleşmesi'nin de bahtında var herhâlde; bir taraf kutsuyor, bir taraf öcüleştiriyor. Gerçekten biz bunu çok yaşadık hani İstanbul Sözleşmesi'nin karşısında mı diye bunları söylemiyorum, tespit anlamında söylüyorum.

Az önce dedim, biz kadına karşı şiddeti önlemek istiyoruz; bunu İstanbul Sözleşmesi'yle yaparız, adı değişik başka sözleşmeyle olur. 6284'e İstanbul Sözleşmesi'nden gelen ama henüz kurumsallaşmadan veri tabanı oluşturulması vardı mesela ya da işte denetim mekanizmalarının oluşturulmasında... Bu, iç hukukumuzda belki mevcut kurumlara olur -TİHEK gibi, ombudsmanlık gibi- ya da kadına şiddetin denetlenmesine ilişkin, kamu kurumlarının da denetlenmesine ilişkin ayrı bir kuruluş oluşturulur. Biz bunu eleştiriyoruz ve yapılması için de her türlü raporlamayı, çalışmayı politika belgesi olarak yapıp sunuyoruz da o konuda. Ben gözünüzde çok büyütülmesini de anlamıyorum İstanbul Sözleşmesi'nin, öcüleştirmesini de anlamıyorum çünkü biz devlet olarak hâlâ Avrupa Konseyine üyeyiz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yetkisini tanıyoruz. İnsan haklarına herhangi bir aykırılık, herhangi bir ayrımcılık olduğunda -kadına, çoluğa çocuğa fark etmez- yargı yetkisini tanıdığımız için zaten yargılanıyoruz. Hatırlayın, İstanbul Sözleşmesi'nin getirilmesi de devletin kadına yönelik şiddetle yeterince mücadele etmediğinden dolayı yapılan başvurunun neticesinde kabul edildi. Ben şimdi hukukçu olarak bakıyorum, var mı böyle şu an bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin devletin aleyhine... Yapabilir, esas çerçeve sözleşmeden çıkmadık çünkü. Hani İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmış olabiliriz ama ülkede kadın haklarına ilişkin...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Onlarca dava var, onlarca.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Mahkûmiyet var mı?

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yani mahkûmiyet de vardır, bilmiyorum, bakmak lazım ama onlarca başvuru var, süren dava var, olmaz olur mu yani bakalım.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Yani önemli olan bunu yapmak. Sonuçta hâlâ bizi yargılayan mahkemenin yetkisini tanıyoruz. İstanbul Sözleşmesi'yle yapılır kadına karşı şiddetle mücadele, 6284'le yapılır, başka bir mevzuatla yapılır; önemli olan, uygulamada ne yaşıyoruz, sonuçları ne oluyor, bunların tespiti ve verilerinin tutulması.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Evet, zaten defalarca buradaki konuklarımızla da karşılaştığımız, uygulamadaki sıkıntılar.

Çok teşekkür ederiz.

Serap Vekilime veriyorum sözü.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tekrar hoş geldiniz, ben de sunum için çok teşekkür ediyorum. İlk başını biraz kaçırdım ama sonunda çok güzel yakaladım.

Ben İstanbul Sözleşmesi ve 6284'le ilgili bir cümle söylemek istiyorum. Yani ben kendi adıma -ben de bir hukukçuyum, avukatım ve yirmi yıldır bu konu üzerine çalıştım zaten- şuna çok üzülüyorum: "İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldı, kadına yönelik şiddetle artık mücadele edilmiyor, kadınlar korumasız kaldı." Bununla ilgili toplumda da açıkçası çok da bilinçli olmayan ve bu konuyu derinlemesine araştırmayan ama belli bir doğruya inanmış kesimler tarafıyla da konuştuğunuz zaman -aslında bir bilgisi yok, korunmadığını düşünüyor hâlbuki korunuyor, var- zaman cevap veremiyor.

Şimdi, ben şöyle düşünüyorum: Hepimiz aynı geminin içindeyiz yani bu gemideyiz, bu gemi batarsa hepimiz için batacak. Hepimizin farklı kürek çekmesine gerek yok, aynı yöne çekelim ki bu sorunu beraber çözelim yani burada herkes bir tarafından asılırsa hiçbir yol kat edemeyiz.

Ben şunu da merak ediyorum: Şimdi, burada hem "6284 gibi bir kanunumuz var, işte onun yerine gelen çok güzel düzenlemeler var, Avrupa'ya örnek, dünyaya örnek." diyoruz, aksaklıklar var ama daha buraya gelen misafirlerimizden olsun, katılımcı arkadaşlarımızdan, vekillerimizden olsun "Şurada, şurada şu eksiklik var; burada, burada bu olduğu için şöyle oldu." diye somut hiçbir şey hâlâ görebilmiş değilim.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Kadınlar öldürülüyor. Sayın Vekilim, her gün kadınlar öldürülüyor.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Kanun uygulanmadığı için mi öldürülüyor?

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Evet, evet.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Hangi anlamda uygulanmadığı için öldürülüyor? Şunu merak ediyorum ben, tartışmak için söylemiyorum, doğrusunu bulalım.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yok, biz de gerçekten samimiyetle...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Yani benim amacım şu: Eksik olan kısımlar varsa bunların geliştirilmesinde hemfikirim çünkü ben de bir avukatım, hukukçuyum, uygulamasının her tarafında oldum. Gerek kadın için gerek erkek tarafında da yani şiddet uygulayana da uygulayan tarafa da gerekirse ikisinin avukatlığını da yaptık ama daha somut şeyler söylenmeli. Yani "Uygulamanın yönetmeliğinden kaynaklanan şurada, şu eksik var; tamam, bunun üzerine çalışalım." "Burada, bu gedik var, bunu kapatalım." diye ben daha somut verilerle gelmesi gerektiğini düşünüyorum.

Soruma gelirim: Çok alanda faaliyetiniz var, özellikle kadınların siyasete katılımını artırmak adına ne gibi faaliyetler içindediniz? Bunu merak ediyorum.

İkinci olarak da -sunumunuzda dinledik- kooperatiflerle ilgili de çalışmalarınız var. Kooperatifçilik çok önemli, hele kadın kooperatiflerinin önemi gerçekten yadsınamaz bir gerçek. Bu noktada kadın kooperatifleri için yaptığınız çalışmalarını da biraz daha açarsanız bilgilenebiliriz.

Çok teşekkür ederim.

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Somut önerilerle ilgili; biz 30 Haziran 2021'de 6284'le ilgili madde madde somut önerileri olan bir paylaşım yaptık. Benzeri paylaşım doküman dosyamızda var, onu lütfen ilginize sunmuş olayım.

Kadınların siyasete hazırlamakla ilgili ne yapıyoruz? Yani kadını güçlendirmek, temelde güçlendirmek zaten o alanlara gidebileceğinin göstergesi ama biz kadın adayların sayılarının artması yönünde kadınları yüreklendiren kampanyalar da yürütüyoruz.

Kooperatifler aslında bir kanayan yara; onu hep birlikte, devlet, STK, kamu otoriteleri ve yerel yönetimler birlikte ele almalıyız. Bakın, şöyle bir şeyle karşılaşıyoruz: Kadın kooperatifi kurmak itibar sağlayıcı bir şey bir kamu otoritesi, kamu yöneticisi, işte yerel yönetici için. Dolayısıyla, normal şartlarda istihdam edilebilirliği bile zayıf olan 7 kadını bir araya getirip bir kooperatif kuruyorlar. SOGEP projelerinden, kalkınma ajanslarından birtakım hibeler alıyorlar ama o kadın erişte kesmeyi biliyor, tarhana yapmayı biliyor, işte küpe yapıyor şeyden -anlatabiliyor muyum- fakat bu kadınlar mikro bir işletme dolayısıyla o işletmeyi... Şimdi, bu alanla hiçbir alakası olmamış bir kadına siz eğitim vererek "Instagram'da şöyle satış yaparsın, böyle pazarı araştırırsın." diyerek... Böyle bir şey mümkün değil. Önümüze çokça çıkıyor; işte, STK'lere gidiyoruz, eğitim veriyoruz, sosyal pazarlama eğitimi veriyoruz falan, bunların bir faydası yok. Onun için, biz kooperatifleri kurarken buna ehemmiyet gösteriyoruz; bir. Yakın markaj takip ediyoruz. Şimdi bahsettiğim pilotlama projesiyle de eğer biz bunu doğru pilotlarsak ve şuradan, şöyle bir akıl çıkarsa "Biz istersek sosyal kooperatifler kurabiliriz, 7 değil 700 kadından müteşekkil kooperatifler kurabiliriz..." Büyük tarım kooperatifleri kurabiliriz, büyük ticaret yapabiliriz ama bunun için profesyonellerin bir çalışması lazım. Nasıl ben yatırım yaparken 50 milyon liram var, şuraya yatırım yapayım, her şeyi ben yöneteyim demiyorsam onlara da böyle bir altyapı kuruyoruz. Eğer bunu güzel işletebilirsek -inşallah diyorum, bütün niyetimiz böyle- iki senenin sonunda tekrar birlikte burada olursak o zaman size bunun sonuçlarını aktaralım. Biz Türkiye'de kadın kooperatifçiliği sorununa bir çözüm arıyoruz, kooperatiflerin tek tek sorunlarına değil çünkü biz gidiyoruz görüyoruz yani atıl duran kooperatifleri maalesef ve bu bir kamu kaynağı aynı zamanda. Dolayısıyla, şu anda size verebileceğim net bir cevap yok ama doğrunun böyle olduğunu düşünüyoruz, bütün araştırmalar bunu gösteriyor. Kadınların güçlendirilmesi bu alanda yeterli değil, profesyonellerin işe el atması gerekiyor. Pazarı doğru tahlil edip doğru sonuçlar elde edip satış... Orasının böyle kadınların sadece el ele tutuşup birbiriyle dayanıştığı bir dayanışma merkezi gibi de düşünülmemesi gerekiyor. Orası para kazanılan bir yer, bir işletme, küçük de olsa güçlerimizi birleştiriyoruz bir işletmemiz var gibi; bu ciddiyetle ele alınması gerektiği konusunu yerleştirmeye gayret ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Özgül Hanım buyurun.

ÖZGÜL SAKI (İstanbul) - Merhaba. Teşekkürler öncelikle sunumlarınız için.

Neredeyse Komisyonumuzun çalışmalarının sonuna geliyoruz ve birçok sunum dinledik, sizin sunumunuzu da dinledik. İşte, demokratik kitle örgütleri STK'ler, çeşitli kadın gurupları, feminist örgütler sahada aslında toplumdaki bu kadına yönelik şiddet meselesinin kök nedenlerini tespit etmek konusunda çalışıyorlar. Komisyonumuzun ilk toplantısında da biz "Kök nedenler üzerine eğilmeliyiz." demiştik çünkü biz toplantı esnasındayken bile 3 kadın boşanmak istediği için erkekler tarafından öldürülmüştü o zaman. 8 Martta yine 3 kadın boşanmak istediği için öldürüldü. Bunlar sadece hani birinci dereceden... Dolayısıyla, ben burada hiçbirimizin "Kadına yönelik şiddet devam etsin, işte, katliam boyutuna varan öldürme olayları, kadın cinayetleri devam etsin." demediğini biliyorum. Bunun son bulmasını istiyoruz ama neden son bulmuyor? Yıllar geçiyor, neden son bulmuyor? Bunun üzerine bir şeyler... Daha dikkatli, özenli olmak gerekir. Şimdi yani yapısal bir şey var, sistematik bir şey var çünkü TÜİK'in bize yaptığı sunumda 19 başlıkta grafik vardı -eğitimde, ulaşımda, sağlıkta, işte istihdamda, siyasal temsiliyet gibi- 19'un sadece 1 tanesinde kadınların grafiği iyiydi -yaşam ömrü konusunda- diğerlerinin hepsinde açık ara aşağıdaydı ve "1 tanesi iyi." dediğimizde TÜİK'ten gelen arkadaş dedi ki: "Ya, o da iyi değil aslında." Neden? "Kadınlar uzun yaşıyorlar ama 'yaşam kalitesi' dediğimiz bir şey var; o kaliteli yaşam süresi ne yazık ki erkeklerde daha uzun." dedi. Yani demek istediğim toplumsal yaşamın her kesiminde yapısal, sistematik bir durum var. Bunun sonucu olarak kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri durmak bilmiyor, aksine fazlaşıyor. Bizim buna dur dememiz lazım. Şimdi, buna dur derken "Niye etkili olmuyoruz?" dediğimizde İstanbul Sözleşmesi ile 6284'ün başını kuruyorum ben çünkü sizin de sunularınızda, yine diğer sunumlarda da şöyle tespitler yaptık birlikte: Kadına yönelik şiddet, kadına yönelik ayrımcı tutum meselelerinde gelir durumunun önemi yok, eğitimin önemi yok, hangi coğrafyada yaşadığının önemi yok, hangi sınıfsal konumda olduğunun önemi yok; ister Norveç'te yaşa ister başka bir yerde yaşa kadınlar genel olarak ikincil cins olarak bu toplumun kaynaklarına da eşit biçimde erişemiyorlar, siyasal düzlemde de olamıyorlar. Öyleyse 6284 bir hukuk metni, bu anlamda 6284'ün etkili uygulanması çok önemli hukuksal zeminde, etkin ve etkili uygulanmıyor maddeler. Neden? Ben de yani yıllardır EĞİTİM SEN Kadın Komisyonunda mücadele etmiş, Bağımsız Feminist Harekette yer almış, şimdi de dava takip eden bir feminist gruptan biri olarak bunları alanda sizin gibi görebiliyorum. Şimdi, İstanbul Sözleşmesi neden önemli? Siz de öneminin farkındaydınız aslında başlangıçta denildiği gibi. İstanbul Sözleşmesi sadece bir hukuk metni değil, aynen biz kadına yönelik şiddet meselesini tartışırken bunun toplumsal hayatın bütün alanlarına nüfuz ettiğini tespit ettiğimiz gibi siyasal bir mesele de toplumsal bir mesele de. Ve İstanbul Sözleşmesi şunu diyordu: "Sadece hukukla bunu engelleyemezsiniz, bunun eğitim ayağı var." Eğitim ayağında birtakım sorumluluklar yükliyordu. Eğitim ayağındaki sorumluluklar ise ne yazık ki millî eğitim politikalarıyla adım adım... Bırakın etkili uygulanmasını, var olan kazanımlar geri alınıyor. En son dün EĞİTİM-SEN'in toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi suç ilan edildi mesela, bu çok büyük problem. İstanbul Sözleşmesi sadece bunu da yapmıyordu, İstanbul Sözleşmesi yerel yönetimlere de ciddi sorumluluklar yükliyordu. İstanbul Sözleşmesi her alanda, herkese, bu kadınların eşitliği, eşit bir şekilde toplumsal yaşamda var olması, adaletli bir şekilde toplumsal yaşamda var olması için var olan tüm kurumlara, tüm bakanlıklara bir sorumluluk yükliyordu. Bu anlamda "6284 var, İstanbul Sözleşmesi'ne ne gerek var?" meselesi direkt iktidarın kutsal aile mefhumuyla aslında aileyi güçlendirirken birey olarak kadını güçsüzleştirme politikalarının bir sonucu çünkü İstanbul Sözleşmesi aynı zamanda kadının medeni durumu ne olursa olsun, yaşı ne olursa olsun toplumda eşit, özgür bir şekilde var olması için gerekli tedbirleri alıyordu.

Şimdi, size sorum şu: Şundan çok endişe ettim. Şimdi, mesela İstanbul Sözleşmesi'ni çok iyi sahiplenirken bir anda bıraktınız "Gerek yok." diye. Biraz önce de şöyle bir cümle kurdunuz: "Yürürlükteki yasal düzenlemeler olmasa da şiddetle mücadele ederiz. Yasa o kadar önemli değil." dediniz. Ben bir anda "Eyvahlar olsun, bir gün iktidar '6284 Yasası o kadar önemli değil, biz zaten her şeyi yapıyoruz; yasa olmasa da olur.' deyip 6284'ü de gözden çıkarabilir gibi bir endişeye kapıldığımı itiraf edeyim.

Şimdi, gelelim son söylemek istediğime. Üç gün önce 8 Marttı. 8 Mart kadınların uluslararası mücadele ve dayanışma günü ve o gün topluma, iktidara, herkese, erkeklere, devlete kadınlar nasıl yaşamak istiyor onu ilan ettikleri... Sadece mitingler değil, işte, biliyorsunuz, hem Ankara'da hem İstanbul'da ve çeşitli illerde on binleri aşan feminist gece yürüyüşleri oldu, gündüz mitingler oldu, farklı farklı etkinlikler oldu farkındalık yaratmak için. Şimdi, ne yazık ki, bu alanda -iş yerinde, STK'lerde ya da devletin çeşitli kurumlarında da etkinlikler oldu- bu çeşitliliğe uygun bir perspektif yok mesela KADEM'in çizgisinde. Ne yazık ki iktidarın politikalarıyla çok uyumlu hâlde gidiyor. Eksiklik meselesi biraz bu.

Ben şununla bitireyim: Sadece burada değil yani kadınların toplumsal yaşamda eşit, özgür olması için sınıf fark etmiyorsa, eğitim durumu fark etmiyorsa, bölge fark etmiyorsa, demek ki tüm demokratik kitle örgütlerinin, feminist örgütlerin, LGBTİ+'ların, patriyarkaya karşı, erkek egemenliğine karşı mücadele eden herkesin bir güç birliğiyle elde edilmesi gereken bir şey. Mesela yasalar şöyle önemli, oy hakkı meselesi böyle kocaman birleşik bir mücadelenin sonunda... Bugün bizim ülkede yasalarda kadınlara ilişkin nasıl haklar varsa hepsinin arkasında kocaman bir mücadele hakkı var ve biz mesela "Kadın hakları, birey olarak toplumda eşit, özgür yaşamamız gerekir." dediğimizde "Erkekleri de dinlemeyiz, kadınlar bölücü." deyip şey yapıyor. "Ana dilde hizmet çok önemli." diyoruz, "bölücü" denilip bizzat diğer kadın dernekleri bizi dışsallaştırıyor ya da patriyarka kendini güçlendirirken aile mefhumuyla "kutsal aile" diyerek kendini güçlendiriyor; erkek egemenliği bu şekilde kendini meşrulaştırıyor. Oysa bunun karşısında cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği ne olursa olsun bu toplumda eşit, özgür yaşamak isteyen ve patriyarkaya karşı mücadele edenlerle güçlü bir şekilde "Biz kazanımlarımıza sahip çıkmalıyız." dediğimizde de bir grup "kadın hakları" diyen STK bize "sapkın" diyor. Şimdi, güç birliği, bütünlüklü, sistematik olmadığı sürece aynen daha önceki komisyonlarda çok iyi raporlar çıkmasına rağmen şiddet, ayrımcılık güçleniyorsa, şimdi biz çok iyi rapor çıkarabilir miyiz bilmiyorum, çıkarsak bile bunları tartışmadığımız için, bu güç birliği olmadığı için, kadın kurumlarını, feministleri, kadınları, LGBTİ+'ları -tırnak içinde- düşmanlaştırıcı politikalar yürüten iktidara uyumlu, bence ırkçı bir şekilde var olan kurumlar olduğu süreci ne yazık ki bu erkek egemenliğinin işine yarıyor, bu, hiçbirimizin işine yaramıyor. O yüzden, bu bütünlüğü gözetken bir yerden bir adım atmamız lazım.

Sizin sunumunuzdaki sorum, bu yasa meselesi gerçekten ciddi endişeye sevk etti beni çünkü daha önce "eşitlik" de diyordunuz, şimdi eşitlik kavramı hiçbir yerde kullanılmıyor çünkü Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan "Kadın-erkek eşit değil." dedi, bir anda bütün her yerden eşitlik kavramı çıkıverdi. Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi veriyordu yıllardır EĞİTİM SEN, bir anda LGBTİ+ düşmanlığı başladı, bir anda Millî Eğitim Bakanlığı toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimini suç saydı. Yani bu kadar doğrudan

bu bağlantılar, aslında bağımsız bir şekilde güç birliği yaparak elde edebileceğimiz birçok kazanım var, daha önce elde ettik, onları zayıflatıyor ne yazık ki diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Saki, Hükümet milletvekili olarak söylediklerinizi, söylediğiniz toptancı yaklaşımı reddediyorum. Ayrıca kastettiğiniz grubun kadın haklarıyla uzaktan yakından ilgisi olmadığını, hatta bizzat tehdit oluşturduğunu da buradan kayıtlara geçmesi için söylemek istiyorum.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Ben hiç bir grup ismi vermedim. Söyler misiniz hangi gruptan söz ettiğimi?

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Sarı, buyurun.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Sayın Başkan, ben de benim konuşmama atıf olduğu için kısa bir cevap vermek isterim çünkü sayın vekil aslında kendi kanaatlerini açıkladı anladığım kadarıyla, bize bir sorusu yok.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Hayır, soru sordum.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Öncelikle, yasal metinlerdeki kaygınızı iletiniz ama benim oradaki kastettiğim yani toplum olarak, devlet olarak o seviyeye gelmeliyiz ki biz zaten kadına karşı mücadele edebilmeliyiz. Bunu ederken kanunun adı, daha önceki 4320 idi, bugün 6284, yarın başka bir şey olur, İstanbul Sözleşmesi'ydi, yarın Ankara sözleşmesi olur yani neden bir metni kutsallaştırıyoruz, neden öcüleştiriyoruz? Bunu söylüyorum. Metinler tabii ki çok önemli ama önemli olan kişilerde o metinlerin oluşturduğu geri dönüşüm. Bizim amacımız bu dönüşümü güçlendirmek, kuvvetlendirmek.

Artı "Eşitliği hiç bir yerde söylemiyorsunuz." dediniz yani...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Metinde göremedim, şu metinde göremedim.

KADEM YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI CANAN SARI - Ben şunu anladım: Biz boşuna konuşmuşuz, sevgili Zeynep Demir boşuna anlatmış çünkü bizim mottomuz: "Var oluşta eşitlik, sorumlulukta adalet." Daha nerede, nasıl kullanmamızı arzu edersiniz diye ben de size sorayım.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Cevap verecek miyim?

KADEM VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ZEYNEP DEMİR - Bence biz Komisyon süresini yeteri kadar aştık.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Evet, başka konuklarımız var sunum için bekleyen, onları da daha fazla bekletmeden ve iftar saatini de gözeterek...

Şimdi, konuyla ilgili sunumları yapmak üzere sözü Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Sayın Nurten Öztürk'e veriyorum.

Buyurun Sayın Öztürk.

2.- TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nurten Öztürk'ün, TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun çalışmaları, stratejileri, yapmış oldukları projeler ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik önerileri hakkında sunumu

TOBB KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU BAŞKANI NURTEN ÖZTÜRK - Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; biz TOBB Kadın Girişimciler Kurulu olarak 2007 yılında TOBB Başkanımız Rifat Hisarcıklıoğlu tarafından kurulmuş bir kurulumuz. Şu an Türkiye'de 81 ilde 7 bini aşkın girişimci kadınımla ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, kadın girişimciliğini desteklemek ve kadınların ekonomik anlamda, siyasal anlamda, sosyal anlamda, eğitsel anlamda kalkınması için gerçekleştirebileceğimiz tüm projeleri gerçekleştirerek ülkemize hizmet etmeye çalışan bir kurulumuz.

2019 yılında TEPAV'la Türkiye'nin cinsiyet eşitliğinin karnesini çıkardık ve 1'den 81'e kadar ekonomiye katkı, üretime katkı, siyasete katkı anlamında nerededir illerimiz ona baktık ve 1'inci olan Muğla ilimizin bile 10 üzerinden bakıldığında 5,5'lerde olduğunu gördük. Yani istediğimiz yerde hâlen olamadığımızı gördük ve iller bazında da illerin dinamiklerine göre bütün başkanlarımıza "Projeler üreteceksiniz, bu sonuçları değiştireceğiz. Hem OECD ülkeleri arasında en son sıradayız, bunu daha ön sıralara taşıyacağız hem de cinsiyet eşitliğimizi daha yukarılara taşıyacak çalışmalar yapacağız, girişimci kadın sayımızı da artıracacağız." dedik. Kurulduğu yıl illerde kadın başkan bulamadık, 1 ilimizde kadın başkan vardı, diğerlerinde erkek başkan vardı. Şu an 81 ilde kadınlarımız başkanlık için yarışıyorlar. Yani girişimcilik anlamında kadınlarımızın çok yol katettiğini ve değişime açık olduklarını, çalışmaya açık olduklarını, öğrenmeye açık ve istekli olduklarını ifade etmek istiyorum. Şu an girişimcilik oranı da yüzde 12 civarında kadınlarımızda. Bu oran yeterli mi? Değil. TOBB'daki kadın sayısını da... 2022 yılında bir konuşmamızda "TOBB'da kadın yok mu, hani nerelerde?" denmişti, orada da ciddi yol katettik ve her bölümde ciddi anlamda kadın istihdam ettiriyoruz.

Şimdi, birtakım stratejiler belirleyerek yapıyoruz biz bu çalışmalarımızı. Her şeyden önce, kadın girişimci potansiyelini destekleyerek sürdürülebilir girişimcilik kültürünü yaymaya çalışıyoruz, yenilikçiliği ve girişimciliği ön plana çıkaracak projeler üretiyoruz. Kadınların girişimcilik yanında istihdam ve yönetimde daha fazla yer almasını sağlayacak projeler geliştiriyoruz. Ortak değerlere hizmet eden ekip çalışmaları ortaya çıkarıyoruz ve etkin çalışmalarla bir taraftan kurumsal imajımızı güçlendirirken diğer taraftan kadınlarımızın güçlenmesi için çok ciddi çabalar harcıyoruz.

Projelerimize sayısız bazda bakıldığında, hepsi gerçekten büyük etki alanı olan projeler çünkü biz başarımızı değiştirdiğimiz insan sayısı ile ölçüyoruz ve ne kadar insana değdik, bunlardan ne kadarı kendisi artık balık avlayabiliyor, bunların da ölçümlemesini yapıyoruz.

Yapmış olduğumuz projeleri ben ismen kısaca sayacağım. Sanayide Kadın Eli Projemizle, örneğin, üç senede 38 bin kadınımla istihdam ettirdik. Çok ciddi bir oran bu ve 81 ile yaymaya çalışıyoruz. Bu, 81 ile yaygınlaştırdığımızda istihdam sayısında da çok ciddi katkılar sağlayacak. Turizmde Kadın Eli, Teknolojide Kadın Eli, Tarımda Kadın Eli gibi pek çok kadın eli projeleriyle kadınlarımızı kendi alanlarında daha etkin ve yetkin hâle getirmeye ve yönetici pozisyonlarına yerleştirmeye çalışıyoruz. Bunun yanında, bilinçlendirmeye -özellikle tarım alanında- daha bilinçli tarım yapabilecek şekilde gerek kırsalda gerek üst düzeyde kadınlarımızı yetiştirmek için çaba harcıyoruz.

Türkiye'nin girişimci kadın gücü yarışmalarını başlattık ve Rifat Başkanımızla birlikte bütün şirketlere bir mektup yazdık "İşletmenizdeki kadın sayınızı artırın." diye ve buna istinaden de her yıl yaptığımız yarışmalarda kadın sayısını en çok artıran, en çok kadın istihdam eden şirketleri de ödüllendiriyoruz. Bunu her yıl yapıyoruz ve her yıl istihdam ettirdiği kadın oranında değerlendirip ödüller veriyoruz. Üniversitelerle iş birliği yapıyoruz, meslek liseleriyle iş birliği yapıyoruz ve buralarda girişimcilik kulüpleri kuruyoruz. Girişimci olmak isteyen kızlarımıza mentor, menti çalışmalarıyla ulaşmaya çalışıyoruz, onları iş yerlerimize davet ediyoruz ve staj imkânı sonrasını da sağlamaya çalışıyoruz.

Yine, üniversitelerden mezun olan ama kendi işletmelerinde dahi pozisyon bulamayan kızlarımızın seslerini daha güçlü çıkaracak çalışmalar yapıyoruz. "İşimiz Temiz" diye bir proje başlattık. Bu proje kapsamında da -biliyorsunuz, mikro işletmeler genellikle aile işletmeleri ve kırsal kesimde veya ekonomik anlamda daha güçsüz- mikro işletmeleri, bunları güçlendirme adına Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüyle, Millî Eğitim Bakanlığıyla ortak bir proje başlattık ve sertifikalı eğitimler veriyoruz mikro işletmelere. Şu an 200 bini aşkın kişi bu eğitimlerden yararlanarak sertifika almış durumda.

Yükselen Markalar Projemizle iş sahibi olan kadınlarımızın markalarına daha nasıl katkı sağlayabileceklerini öğretmeyi ve onları ihracata teşvik etmeyi arzuluyoruz. Bunu da başarıyla gerçekleştirdiğimizi söyleyebilirim. Teknolojide Kadın Eli Projemizde, Turizmde Kadın Eli Projemizde yine, teknolojiyi daha iyi kullanan, işinde daha başarılı olabilen kadınları yetiştirmeye çalışıyoruz.

Özellikle atlayarak gidiyorum. Her bir projemizin hedefleri, amaçları ve kendi içinde tabii ki faaliyet alanları var ama sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Biz TOBB Kadın Girişimciler Kurulu olarak gerçekten ülkemizde çok çok çok çalıştığımızı çevremize de gösterdik ve ekonomik anlamda iş bulmuş, ailesine ekmeğe getirmiş kadınlarımızın da çokça duasını ve teşekkürlerini alıyoruz.

Kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak projeler gerçekleştiriyoruz ve buralarda bakanlıklarımızdan da daha ciddi destekler alıyoruz. Bunun yanında, Afet Kriz Yönetim Platformu kurduk. Biliyorsunuz afetlerde en çok etkilenen kadınlardır, onlara nasıl ulaşabiliriz, afetlerle nasıl baş edebilirler; onların çocuklarına gerekirse okul açma konusunda, öğretmen bulmaları konusunda, psikolojik destekler konusunda destek verdiğimiz gibi 81 il başkanımız afetlerde bire bir nokta iletişimi yapıyorlar ve ülkemizin her tarafından yağın yardımları ihtiyacı olan kadınlarımızla, ailelerle paylaşıyorlar.

Hızlı hızlı anlattım ve kadına şiddet konusuna geçmek istiyorum. Şimdi, her şeyden önce kadına şiddet konusunu cinsiyet adaletsizliğinden kaynaklanan, cinsiyet eşitliği sağlandığı zaman daha kolay çözülebilecek bir sorun diye düşünüyoruz. Onun için de mücadele etmemiz gereken pek çok konu var ve özellikle aileden başlayarak eğitim konusunda olsun, dilimize yerleşen kalıplarla olsun, çevremizdekilerle olsun ve erkeklerimizle olsun bilinçlendirme çalışmaları ve gönüllülük ilkesiyle onları yanımıza çekme çalışmaları yapmamız gerektiğine inanıyoruz. Onun için de kadınları destekleyen erkeklere de sürekli teşekkür ediyoruz. Onun bir görev olduğunu, kuşun tek kanatla uçamayacağını ve "Gelin el ele çalışın eşlerinizle, çevrenizle, kızlarınızla. Ne kadar çok kadını istihdam ettirebilirsek ekonomi o kadar çok kalkınır, bizler de rahat ederiz. Sizler de konuşan kadına el kaldıramazsınız." diyoruz çünkü çalışan kadın konuşan kadındır. Kadın istihdamı son derece önemlidir ve evine ekmeğe getiren kadın her zaman değer bulmuştur. Sizler de bunun farkındasınızdır, bizim toplumumuzda çalışan kadına saygı vardır ve evde iş yaparken benden ekmeğe isteyen, su isteyen iş yerinde karşıma düşmesini ilikleyerek girer. Onun için, ben diyorum ki: Her şeyden önce kadınlarımızı bilinçlendirmemiz, eğitmemiz ve iş edindirmemiz gerekiyor. Biz de TOBB Kadın Girişimciler Kurulu olarak bu konuda ne gerekirse yapmaya çalışıyoruz.

Kendi kendimize kadına yönelik şiddetin nedenleri üzerinde de tabii ki araştırmalar yaptık ve çalıştaylar düzenledik. Arzu ederseniz illerimizde yapılan çalıştay sonuçlarını paylaşabiliriz. Kadın yoksulluğuna bağlı, kızlarımızın ekonomik koşullardan nasıl etkilendiklerine dayalı olarak yapılan çalışmalar, küçük çocuklar, aile içi şiddetin nasıl engellenebildiğini tartıştığımız çalıştaylar; bunların sonuçlarını arzu ederseniz paylaşabiliriz ama özellikle bizim gördüğümüz kadına yönelik şiddetin nedenleri içerisinde ekonomik eşitsizlikler, cinsiyet eşitsizliği, eşitsizliği körükleyen politikalar, zayıf ekonomik güvence ağları, yasaların uygulanmasındaki eksiklikler -biliyorsunuz, mevzuatlarımızda hiç sorun yok fakat bunların uygulanmasında ciddi sıkıntılar var- şiddeti pekiştiren kültürel normlar, yoksulluk, işsizlik, psikolojik bozukluklar ve toplumsal travmalar var. Her şeyden önce, bu sorunları çözmek için millî politikalar gerekiyor. Yukarıdan başlayarak bakanlıklarımız ve kamu kurum kuruluşlarından, iller bazında, hatta kırsalda muhtarlıklara varıncaya kadar hepimizin bu konuyu sahiplenmemiz gerekiyor. 8 Martta Resmî Gazete'de yayımlanan genelge kapsamında da -açıkçası ben çok ümitlendim- tam da arzuladığımız bir yapı oluşturuluyor. Eğer bu yapı sağlıklı çalışırsa, bu yapı toplumun her kademesine ulaşırsa, bu yapı kadına doğru ulaşabilirse biz ülkemizde pek çok sorunun üstesinden gelmiş olacağız.

Evet, biz özellikle Sanayide Kadın Eli Projemizde ev ev geziyoruz, evlerde çalışmak isteyen kadınları tespit ediyoruz. Hayatının bir döneminde çalışmış, sonra işi bırakmış, çocuğu olmuş, işi bırakmış kadınlara "Ne yapabilirsin?" diye soruyoruz ve CNC operatörlüğünden her tür makinede yapabileceği işe kadar birtakım kurslarla, iş garantili eğitimlerle işlere yerleştiriyoruz çünkü kadınlarımız nasıl müracaat edeceğini, nerede iş bulacağını bilmiyor. Onun için, onlarla el birliği, güç birliği yapmak, onların ayağına gitmek de bazen son derece önem arz ediyor; biz bunu yapmaya çalışıyoruz.

Ailede kız çocuklarının sorunları çok çok büyük. Ben diliyorum ki aslında... Tüm toplumu kucaklayan bir anket çalışmasıyla, bire bir sorularla bunun boyutunu ortaya çıkaracak çalışmalar yapmamız gerekiyor ve kız çocuklarının -çok sevdiğim bir Çin atasözü vardır: "Göklerin yarısı kadınlarındır." der- kendilerine ait olan havayı özgürce soluyabilmeleri gerekiyor.

İşte, ben bu Komisyonun aslında, tarihî bir görev üstlendiğini düşünüyorum ve bu görev hepimizin diyorum. Buradan çıkacak sonuçlarla, o genelge kapsamında kurulacak olan yapıyla beraber ülkemizin sorunlarının çözümü aşamasında, her aşamada bulunacağımızı burada ifade etmek istiyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ASUMAN ERDOĞAN - Çok teşekkür ediyoruz katkılarınız ve güzel sunumunuz için.

Şimdi konuyla ilgili, sunumunuzla ilgili soru sormak isteyen vekillerimize söz vermek istiyorum.

Serap Vekilim, buyurun.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Başkanım, çok teşekkür ederiz kıymetli sunumunuz için.

Ben bir şey sormak istiyorum: Şimdi, TOBB olarak illerde şirket yahut kooperatif kapsamında kadın girişimcilere kadın girişimciler kurullarınızla ulaşıyorsunuz, destek oluyorsunuz. Acaba esnaf odalarına bağlı daha küçük girişimcilere ulaşma imkânınız oluyor mu ya da TESK bünyesinde sizinki gibi bir yapılanmaya ihtiyaç var mı? Bu konudaki fikrinizi merak ediyorum.

TOBB KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU BAŞKANI NURTEN ÖZTÜRK - Şöyle söyleyeyim: Bizim 81 ilde başkanımız ve icra kurullarımız var. Tabii ki bu icra kurullarını da... Saygın Bey, siz açıklar mısınız nasıl seçiliyor?

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Buyurun.

TOBB SEKTÖRLER VE GİRİŞİMCİLİK DAİRE BAŞKANI AHMET SAYGIN BABAN - Herkesi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Şöyle: TESK tarafıyla yaptığımız görüşmede onların da böyle bir fikri olduğunu duyduk Bende Başkanımızla konuştuğumuzda. Tabii, burada TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun 2007 yılından bu yana gelen bir mazisi var, onlara da örnek olmak istediğimizi ifade ettik ama bizim programlarımızda genelde biz ticaret odası üyesi, esnaf odası üyesi ayrımı yapmıyoruz, onu söyleyeyim ama TOBB Kadın Girişimciler Kurulu üyesi olabilmesi için bir kadın girişimcimizin, mutlaka Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde oda, borsaya kayıt olması icap ediyor, gerekiyor ama etkinliklerimizle biz genelde ilin bütün kadın girişimcilerine ulaşmaya çalışıyoruz. Kooperatifler mesela, kooperatifçilik de anonim şirket, limited şirket gibi bir şirket esasında dolayısıyla kooperatiflerimizi de davet etmeye çalışıyoruz etkinliklerimize yani herkesi kapsamaya gayret gösteriyoruz, özetle öyle söylemiş olayım.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Teşekkür ederiz.

Suna Vekilim, buyurun.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Çok teşekkür ederim.

Ayağınıza sağlık.

Ben 2008'de Rifat Bey'den ödül almıştım. Tabii, 2008-2025, bayağı oldu. Aslında kadınlara veyahut da Türkiye'deki sanayinin güçlenmesiyle ilgili desteğinizi ve yaptıklarınızı, hepsini biliyoruz. Şimdi, benim şöyle bir sorum olacak: Biz, mesela, baktığımız zaman, özellikle sanayi bölgesinde, bu OSB'lerde, orada aslında mesleki eğitim verilmesi yani orada genç çocuklarımıza -kızlarımız, erkeklerimiz fark etmez, sonuçta evlatlarımızdır- onlara hem bir mesleki eğitim verip hem oradaki fabrikada çalışması diye bir projeniz olabilir mi, böyle bir talimat olabilir mi oradaki bütün şeyde? Çünkü "Neden?" diyeceksiniz. Ben şunu size söyleyeyim: Bizim Diyarbakır'da çok büyük bir tane tekstil kuruldu. Orada ZARA ile anlaşmışlardı ve oradaki yapılan dikişler hatalı çıktığı için mal gitti, geri geldi, adam neredeyse iflas eşiğine geldi. Ben bu anlamda kadınların sürekli tekstille anılmasını istemiyorum çünkü bizim işimiz değil yani sadece kadınlar nakış dikiş biliyor gibi, bu benim gerçekten çok zoruma gidiyor. O da iştir, yanlış anlamayın, ben karşı değilim ama kadın her şeyi yapabilir aslında. Büyük firmaları, büyük holdingleri kadınlar bile yönetiyorlar ama sadece bizim bölge gibi veyahut da İç Anadolu'da vesaire, sadece ama sadece kadın dikiş nakış yapabiliyor ve büyük illerde, İstanbul gibi, Ankara gibi, İzmir gibi illerde sanki oradaki kadınlar bir fabrikayı veyahut da bir sanayiye işletebiliyor algısı var işin doğrusu. Benim sorum, dediğim gibi, sadece böyle bir talimatınız ya da böyle bir projeniz var mı? Çünkü insanlarımız sanayide çalışıyor yani hem fabrikada hem fabrikanın bulunduğu yerde okulun olması, eğitim alması staj gibi ikisini birlikte yürütme gibi olur; çok güzel olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

TOBB KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU BAŞKANI NURTEN ÖZTÜRK - Teşekkür ederim.

Özellikle Sanayide Kadın Eli Projemizin çıkış noktası buydu. Yerinde, kadının ayağına giderek ve ona çalışabileceği yerleri gösterip eğer çalışmaya karar verirse iş garantili eğitimler, işbaşı eğitimleriyle yapacağı işte yetkin hâle getirmek... Bunu başlangıçta 3 ilimizde başladık, şu an 38 ilimize çıkardık ve 81 ilimize yaygınlaştırıyoruz. Fabrikalarla anlaşmalar, protokoller imzalıyoruz ve "İhtiyacınız olan ara elemanı söyleyin, eleman sayısını söyleyin, buralara uygun -İŞKUR'la anlaşmalarımız var- kişileri bulalım, getirelim ve yerleştirelim." diyoruz. Bu şekilde çok güzel gelişen çalışmalar oluyor.

Teşekkür ederim.

TOBB SEKTÖRLER VE GİRİŞİMCİLİK DAİRE BAŞKANI AHMET SAYGIN BABAN - Ben de bir ilave yapabilir miyim Sayın Başkanım?

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Buyurun.

TOBB SEKTÖRLER VE GİRİŞİMCİLİK DAİRE BAŞKANI AHMET SAYGIN BABAN - Sayın Vekilim, sorunuzun ikinci boyutu da var. Şimdi, birinci boyutu okuma çağındaki kişilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi ve mezun olduğunda sanayide iş fırsatlarına doğru yönelmesi. İkinci boyutu da hâlihazırda istihdam piyasasında olabilen, bunun eğitimini almamış ama kısa süreli programlarla Sanayide Kadın Eli Projesi gibi istihdam piyasasına katılabilmesinin önünün açılması. Ben birinci boyutuyla ilgili de Nurten Başkanımıza ilave yapayım. TOBB'un Millî Eğitim Bakanlığıyla 81 ilde bir protokolü şu anda geçerli. 111 tane meslek lisesini yerelde ticaret sanayi odaları Millî Eğitim Bakanlığıyla birlikte yönetiyor ve bu okullar proje okulu diye geçiyor. Bu proje okullarında da mutlaka hem sonucunda istihdam garantili sanayide çalışma imkânları oluyor, eğitim aldıkları süre içerisinde burs imkânları oluyor, o okulun makine ve teçhizatını odamız veya hayırsever iş adamları "renove" ediyor yani yeniliyor ve burada da kız öğrencilere yönelik bir kota uygulamız var. Dolayısıyla hem işin okuma çağındaki boyutu hem de istihdam piyasasına katılımıyla ilgili boyutunu iki yönlü değerlendiriyoruz ve projelerimizi yürütüyoruz.

Şunu da ifade edeyim Sayın Başkanım: Bugünkü sunumda özetin özetinin özetini özetini getirdik vakit almamak adına.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Asuman Vekilim, buyurun.

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Başkanım.

Çok Kıymetli Başkanım, çok Değerli Saygın Bey; öncelikle hoş geldiniz diyorum.

Tabii, on yedi yıl Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kadın Girişimciler Kurulu çatısı altında birlikte çalıştığınız bir kardeşiniz olarak... Saygın Bey ifade etti, yapılan çalışmaların neredeyse yüzde 1'i gibi burada sunular. Ben Başkanım da -bir dönem yardımcılığını yaptım- çalıştım. TOBB Kadın Girişimciler Kuruluna da vizyonunuzla çok değer kattınız; bunun için de özellikle size teşekkür etmek istiyorum.

Gerçekten Türkiye'de ilham veren, başarı hikâyeleri olan birçok kadını bu kurullardan çıktı ve birçok projeye imza atıldı TOBB Kadın Girişimciler Kurulunda, özellikle sizden sonra bu sayı biraz daha arttı. Önümüzdeki dönemde daha büyük projeler olacak mı? Onu bir soruyum istedim.

Bir de gerçekten yürekten teşekkür ediyorum size, Kurula değer kattığınız için ve Kadın Girişimciler Kurulunu bu noktaya taşıdığınız için. İnşallah daha güzel şeyler olacak.

Tekrar hoş geldiniz diyor, teşekkür ediyorum.

TOBB KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU BAŞKANI NURTEN ÖZTÜRK - Ben teşekkür ediyorum Sevgili Cevahir Başkanım.

Birlikte çalıştığımız dönemde ben ülkemize katkılarınıza gerçekten zevkle şahit oldum. Özellikle deprem dönemindeki çalışmalarda çok yakın çalıştık gece gündüz demeksizin. Orada "İstediginde bir kadın neler başarabilir"i çok güzel gösterdiniz.

Biz TOBB Kadın Girişimciler Kurulu olarak ülkemizde girişimci kadınlarımızın sayısını çoğaltırken, yönetim kadrolarında daha çok kadını olsun diye düşünürken büyük ölçekte de Türkiye'de kadın her alanda olsun ve cinsiyet eşitliği anlamında da istenilen seviyeye gelsin istiyoruz. Bunun için, özellikle genelge kapsamında, son genelge kapsamında bize verilen sorumluluklar doğrultusunda görevlilerimizin daha çok arttığını düşünüyorum. Projelerimiz çok çok fazla ve arkası kesilmeyecek.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Selcan Vekilim, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hoş geldiniz.

Sunum için teşekkürler.

Çok kısa soracağım: Özellikle projeler üzerinden istihdam ettiğiniz kadınların, özellikle de erkeklerle daha çok özdeşleşen alanlarda istihdam ettiğiniz kadınların sonrasında kalıcılık oranları nedir yani kalıcı olabiliyorlar mı gerçekten? Performansa dair bir geri dönüş var mı? Bir de öncül olabiliyor mu o projeler? Yani örnek, Opet'in Kadın Gücü Projesi. Opet'ten görüp sonra BP "Biz de her istasyona iki kadın alalım." diyor mu? Petrol Ofisi "Biz de alalım." diyor mu? Bununla ilgili bir geri dönüş, veri var mı elinizde?

TOBB KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU BAŞKANI NURTEN ÖZTÜRK - Tabii, memnuniyetle.

Ben Opet'in kurucu üyelerindenim, eşimle beraber kurduk Opet'i ve iş yaşamında akaryakıt sektörüne ilk giren kadınlardanım, elli dört yıldır da iş yaşamının içindeyim. Akaryakıt sektörünü biz o yalnız maddi bakan, yalnız müşteri olarak bireyi gören, yakıtını alıp gittiği mekân olmaktan çıkardık ve dedik ki: Mademki biz bu ülkenin şirketiyiz, bu ülkenin kalkınması için elimizden geleni yapacağız, bunun için de projeler üreteceğiz. Kadınlarımıza kendi içimizde... Evet, şirketlerimizde elimizden geldiği kadar kadın oranını yükseltmeye çalışıyoruz, üst düzey seviyelere çıkarmaya çalışıyoruz ama istasyonlarımızda yeterli kadın yoktu. 81 il, biliyorsunuz, başlangıçta da söylediğim gibi, 1'den 81'e kadar dizildiğinde kadının adının hiç olmadığı iller de vardı. "Her istasyonda kadın var mı?" diye önce bir baktık, olan, birkaç kadın muhasebede çalışıyordu; pompada en az iki kadın şartı koyduk bütün istasyonlarımıza ve daha sonrasında, pompada kadın sayısını artıranları da ödüllendirdik. Öyle oldu ki kadınların olduğu pompalarda yüzde 4 ile 5 oranında satış artışı oldu ve istasyonlardaki hizmet kalitesi daha da arttı. Bunu işveren gördü ve kadın sayısını daha da çoğalttı. Şu an 81 ilimizde istasyonlarımızda kadınlarımız çalışıyor ve başlangıçta 19 iken şu an 4 bini aşkın kadını var. Bunlar o kadar mutlu çalışıyorlar ki çevrelerine de rol model oluyorlar. Dolayısıyla, kalıcı olduğu gibi, evet, çevrenin bakış açısını değiştirmekte de çok büyük bir rol oynuyorlar.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Biz de bu anlamda tebrik ediyoruz, teşekkür ederiz katkılarınızdan dolayı.

Şimdi konuyla ilgili sunumlarını yapmak üzere sözü Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Sayın Profesör Doktor Tülin Oygür'e veriyorum.

Buyurun Sayın Oygür.

3.- Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Tülin Oygür'ün, Derneğin kuruluş amacı ve kadına yönelik şiddete genel anlamda bakışı ile kadına yönelik şiddetle mücadelede Derneğin stratejileri, somut katkıları, somut çalışmaları ve somut önerileri hakkında sunumu

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Sayın Başkanım, değerli vekillerim; biraz beklettik, kusura bakmayın, şöyle yerleşene kadar biraz zaman geçti.

Gazi Üniversitesinden emekli öğretim üyesiyim. 1997'de kurulmuş bir dernek, Atatürk devrimlerini yaşama sınıksız geçirmek, Türkiye'nin ekonomik ve siyasi bağımsızlığını mutlak surette korumak, devrimleri halka yaymak gibi temel amaçla kurulmuş bir derneğiz. Yaptığımız birçok çalışma arasında kadına yönelik şiddetle mücadele de yer alıyor.

Bu sunumda öncelikle derneğimizin genel anlamda bu konuya bakışını, sonra birkaç somut çalışmasını -tabii, bu konudaki- ve birkaç somut önerisini sizlere sunacağım. Her şeyden önce, çok iyi biliyoruz, kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali. "Kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen, kadının fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi veya acı çekmesiyle sonuçlanan tutum ve davranışlar" diye tarif ediyoruz. Kadına yönelik şiddetin faili büyük ekseriyetle erkek. Derneğimiz kadına yönelik şiddetle mücadelenin tarihsel gerçekliğe dayanması gerektiğine son derece inanıyor. Bu inancımız şundan kaynaklanıyor: Eğer kadına yönelik şiddeti, binler, 10 bin veya 13-15 bin, gittikçe de geriye gidiyor artık yerleşik düzene geçme dönemi, o dönemden bu tarafa gelen bu sorunu bu yönüyle, bu tarihsel yani bilimsel yönüyle ele almazsak bu sorunla mücadelede doğru stratejiyi üretebileceğimizi düşünmüyoruz ve kimsenin de bu konuda düşüneceğini "Yok, yanlış stratejiyle gidilir." diyebileceğini de tahmin etmiyoruz zaten. Kadına yönelik şiddet tarihsel ve sınıfsaldır. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık insanın binlerce yıl önce yerleşik tarım toplumuna geçmesiyle başlayan üretim ilişkilerine dayanmaktadır. Hepimizin bildiği gibi, tarım toplumuna geçmeden önce insanoğlu üretmiyordu ve üretim ilişkileri içinde değildi. Üretim ilişkilerine geçtikten sonra da -tabii burayı çok hızlı geçmek zorundayım, artık ürün, emek fazlası falan, oraları geçiyoruz- mülkiyetli azınlık ve mülksüz çoğunluk sınıflaşması doğdu. Yani üretime geçen ilkel insan gittikçe sınıflaşmaya doğru gitti. Kadın üretimden kopmuş olduğu için üretim ilişkileri içerisinde... Bunun da nedenlerine şu anda giremiyorum çünkü bunun da nedenleri var, somut nedenleri var. Kadın üretimden kopmuş olduğu için mülkiyetsiz, mülksüz sınıfta yani ezilen sınıfta yerini aldı. Sınıfsal kadın-erkek eşitsizliği böyle başladı, bu eşitsizlik kadının erkeğe tabi, erkekten aşağı, hatta erkeğe ait bir cins olduğu kabulüyle süregitti, hatta hâlâ buradayız, bunu da

hemen belirtmem gerekir. Kadın ile erkek arasındaki sınıfsal eşitsizliğe dayalı bu kabul, kadını kontrol etmek amacının dışı vurumu yani kadın üzerindeki iktidarının ve kontrol etmenin bu amaçla yapılan dışı vurumu olarak kadına şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fakat iyi şeyler oldu kapitalizmle birlikte ve tabii ki burjuva devrimleriyle birlikte. 16'ncı yüzyılda başlamış olan kapitalizm 18'inci yüzyılda hızla sanayileşme evresine geçince iş gücü ihtiyacı arttı ve böylece kadınlar binlerce yıl sonra... Bakın, kadın daima çalıştı ama hiçbir zaman üretim ilişkisi içinde olmadı, kadının çalışması hiçbir zaman değere dönüşmedi ve ona mülk olarak dönmedi ama sanayileşen kapitalizmin artan iş gücü ihtiyacıyla birlikte kadın tekrar üretim ilişkilerinin içinde yerini aldı, çalışma hayatına başladı ve işçi oldu. Az alıyordu, muazzam sömürülüyordu; olsun, onun emeği artık bir değerdi yani üretim ilişkileri içindeydi. Beğenmiyoruz, kınıyoruz oradaki sömürüyü; olsun, burada bir değer biçiliyordu artık emeğine.

18'inci yüzyıldan itibaren kadının iş hayatına başlaması kadın hareketi yönünden çok değerli bir süreçtir, çok değerli bir dönüm noktasıdır. Böylece, kadının sömürülmeye, tabii, işçi olmakla birlikte sömürülmeye olan itirazı, buna olan hareketi bütün hakları anlamında kadın hareketine dönüştü, yaklaşık yüz elli yıl bu konuda gerçekten çok ciddi bir çaba sarf edildi. Tabii, hem kadın hem erkekle birlikte bu çaba sarf edildi ve sonuçta, bugün geldiğimiz noktada çok açıktır ki kadın ve erkeğin önünde hukuk açısından eşitsizlik yoktur yani kadın ve erkek bugün hukuk önünde eşittir.

Peki, bu kadına yönelik şiddetin tarihselliği nerede kaldı? O hâlâ kaldı, o bilinçlerde kaldı, bir tortu gibi kaldı. İster üniversite mezunu olun isterseniz Cumhurbaşkanı olun, kadın olarak siz, erkeğin gözünde -tabii, genel söylüyoruz bunu- ikinci sınıftan henüz çıkamadınız, bu çok doğal çünkü bu kazıma binlerce yıl sürdü. Bunu, birçok tartışmada da ifade eden oldu, bir hareket ya da bir kadının hop, üretime geçmesiyle silmek mümkün değildir. Bu çok ciddi, uzun süreçler gerektirir ama kadın doğru yoldadır. Bu bakımdan, bu tortular nedeniyle biz kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık konusunu hâlâ düşünüyoruz, hâlâ bununla karşı karşıyayız ve çözüm arıyoruz.

Şimdi, Derneğimiz, kadına yönelik şiddeti bu anlattığım açıdan görmeyi -aslında, bu, bilimsel bakıştır, kadına yönelik şiddete bilimsel bakıştır- bunu net, keskin olarak ortaya koymayı şu açıdan değerli buluyor, üç önemli konu var bu konuda, bir tanesi şu: Kadına yönelik şiddetle mücadelede stratejik hedef ne olacaktır? Bizim getirdiğimiz, daha doğrusu var olan ama bizim burada tekrar ettiğimiz bilimsel nedenselliğine baktığımız zaman bu stratejik hedef çok açıktır, kadın-erkek eşitliğini sağlamak. Kadın-erkek eşitliğini sağlayamadığımız zaman... Fakat bir şey söylemek istiyorum: Bu, tabii ki hukuksal eşitlik değil, o var zaten. Kadın-erkek eşitliğini burada sağlamak ama burada sağlamak için kadını mutlak surette üretim ilişkilerinin içine sokmak, bir anlamda tarihi geriye sarmak gibi düşünelim. Bu nasıl olacak? Bütün çocuklar, artık burada "kızlar" demeye gerek yok, erkekler zaten oldukça böyle ama bütün kızlar da yani bütün çocuklar okuyacak, meslek sahibi olacak ve üretim hayatına hazırlanacaktır yani okula gitmenin anlamı bu olacaktır. Biz bugün okullaşma oranına bakıyoruz, mükemmel, çok iyi düzeyde fakat sonrasını bilmiyoruz, özellikle kız çocuklarını. Erkekleri biliyoruz, onlar ne yapacak? Erkek eve ekmek götürecektir. Hayır efendim, öyle bir noktaya geleceğiz ki kadın da eve ekmek götürecektir. İşte, orada ne olduğunu şu anda tam bilmiyoruz yani okumak yeterli değil. Meslek sahibi edindirilecek bütün kızlar ve kadınlar.

Tarihselliği içinde konuyu ele almanın bir de şöyle bir yararı var, ikinci nokta olarak: Bazı neoliberal kadın hakları savunucuları, kadına yönelik şiddetin nedeni olarak kadın düşmanı erkekleri ve erkek egemen devleti gösteriyorlar. İşte, patriarkal falan, çok dilimizde olan şeyler bunlar. Yani "Kadına yönelik şiddeti erkek yapıyor, erkek kötüdür. Devlet de zaten erkek egemendir, devlet de kötüdür." Doğru yani baktığımız zaman ilk cümlemizi zaten söyledik, "Kadına yönelik şiddetin faili büyük ekseriyetle erkektir." dedik ama erkek, kötü diye değil, sınıfsal, ta geriden gelen o kadın-erkek eşitsizliğinin erkekte bıraktığı, hatta kadında bıraktığı... Çok net söyleyelim bunu, bu tortu erkek kadar kadınımda da var, benim kafamda hâlâ var. Benim kafamda hâlâ erkekle ilgili yani eşimle ilgili -özel hayatıma girmiyorum, faraziyeler üzerinden konuşuyorum- bir şey var, yemeği yapmam lazım, onun yemeğini öğlen önüne koyup evden çıkmam lazım. Niye? Var. Şimdi, bu söylem şöyle bir tehlike arz ediyor... Bu zaten bilim dışı bir söylem tamamen, bilimselliği hiç yok bu söylemin. Bunun dışında şöyle bir riski var: Ne yapıyor? Kadını aileye ve devlete düşmanlaştırıyor. Bu çok büyük bir tehlike ve çok anlamsız bir şey. Dolayısıyla biz kadına yönelik şiddetin nedenleri olarak tarihsel, gerçek, bilimsel olan tarafı mutlaka öne koymak zorundayız, devlet olarak bunu yapmak zorundayız.

Ben şunu baştan söyleyeyim Başkanım, benim buradaki bütün hitabım devletedir; ben burada sevgili KADEM'e de çok değerli TOBB'a da seslenmiyorum. Burada eğer uygun olursa bu konuda bazı görüşlerimi söyleyeceğim, çok enteresan şeyler söylendi de o bakımdan.

Üçüncü husus şudur Sayın Başkanım, kadına yönelik şiddeti tarihselliğiyle ele almanın şu faydası var: Bu şekilde baktığınız zaman olaya, olayın bir sistem, üretim ilişkilerine dayanan, ta oradan gelen bir ezen-ezilme ve kadının ezilen kısımda kalması sistemine dayalı olduğunu gördüğümüz zaman yani ezen-ezilen insan gerçeğini bildiğiniz zaman ezilen erkeği de anlıyorsunuz. Yani burada, bu kadına yönelik şiddette şiddeti uygulayan failin de sistemin bir kurbanı olduğunu görebiliyorsunuz; bakın, bir önceki söylemin tam tersi. O zaman ne oluyor? Kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha gerçekçi, failin de yaşamını hazırlamaya yönelik tedbirlerle yürütüyorsunuz; biz bunu çok değerli buluyoruz.

Müsaadenizle bu genel görüşümüzü aktarıdıktan sonra...

Ben özür dilerim kronometreyi açmayı unuttum, lütfen sürem bitince ikaz edebilirsiniz hemen keserim.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleye Derneğimizin katkılarını çok kısaca belirtmek istiyorum. Burada tabii, ben sadece somut katkılardan bahsedeceğim, yoksa her zaman, birçok olayda basın açıklamalarımız vesaire hep var, masa çalışmalarımız var vesaire. Bir, şu: 2020 yılında -KADEM'den de söylendi bu, biz, tabii, bilmiyorduk, belki onlar daha önceydi ama bizim bilgimiz yok- kendi hazırladığımız, hukukçularımızla ve kadın komisyonumuzla, Derneğimizle hazırladığımız bir çalışmayla, kadına yönelik şiddet vakalarında şiddet uygulayan veya uygulaması muhtemel failerin uzmanlarca hazırlanacak eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasının zorunlu hâle getirilmesi önerisini yaptık, bir rapor hâlinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımıza sunduk. Daha sonra, bu konuda Aile Bakanlığımızın kadına yönelik şiddetle mücadele için Derneğimizi davet ettiği bütün toplantılarda bunu tekrar dile getirdik. 2023 yılında, bir önceki İçişleri Bakanımız dönemi, seçim öncesiydi, onun Başkanlığında yapılan bu mücadelenin bir toplantısında yine ifade ettik yani bunu sürekli tekrarlıyoruz. Şunu söyleyelim: Oldu mu bu? Olmadı,

henüz çıkmadı. Mutlaka çıkmasını istiyoruz biz bu yasanın, daha doğrusu şöyle: 6284'te bu yönde gerekli düzenlemelerin yapılmasını istiyoruz. Şöyle bir açıklama yapmak isterim burada: Aslında 6284'te hâkime bu inisiyatif bırakılmıştır, 15'inci maddesinde "Şiddet failinin öfke kontrolünü yapması, öfkeli davranış vesaire gibi konularda kendini yeniden yapılandırması için eğitime, psikososyal desteğe, rehabilitasyona alınmasına hâkim karar verebilir." diyor fakat uygulamada böyle bir karar yok, uygulamada hiç kimse böyle bir kararın verildiğini görmemiş. Dolayısıyla bir şey oluyor, neyse biz o konuya giremeyiz, "Hâkimler niye böyle düşünüyor, niye kullanmıyorlar?" Ama kullanmadıkları zaman ne oluyor? Çok doğru, çok güzel, önleyebileceği kıymetli bir araçtan hepimiz yoksun kalıyoruz, en başta mağdur kadın yoksun kalıyor. O şiddetle adam tedbir kararına göre uzaklaşıyor, aynı şiddetle dönüyor ve malumunuz, hepimizin bildiği, yeniden şiddet veya hatta cinayete varan olaylar.

Şimdi, biz bu olayı bir de fail gözüyle inceliyoruz, o gözle bakıyoruz. Şiddet uygulayan... Şimdi, zaten fiziksel dövüdüye, yaraladıysa, öldürdüyse o Ceza Kanunu'yla gitti zaten. Şimdi, uzaklaştırma kararı olanları burada konu ediyorum. Şimdi, bu insanın hayata hazırlanması lazım. Bu insan üç ay -maksimum üç ay, neyse- uzaklaştırıldı diye şiddetten falan kopacağı yok. Bu insanın hayatını yeniden düzenlenmesi lazım. Yeni bir, kadına, karısına, sevgilisine, o şiddet uyguladığı kimse ona, onun temsil ettiği her şeye yeniden bir bakış kazanması lazım; bu böyle kendiliğinden olmaz, mümkün değil. Toplum yani yasalarımız, yönetmeliklerimiz faili de bu yönden mutlaka donatmak zorundadır diye düşünüyoruz. Biz 2020 yılında bu öneriyi hazırlarken yaptığımız çalışmada Polis Akademisinin bir yayınında aynı bu ifadeyi gördük Sayın Başkan; bu, polisin kendi akademik yayınında çıkmış bir ifadedir. "Zorunlu hâle getirilmelidir." diyen esasen polisimizdir.

İkinci verebileceğim örnek, derneğimizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Programı hazırladık, bütüncül bir program, 2021 tarihli; eğer kabul ederseniz, hazırladığımız dosyada bu program var ama onun da tabii, güncellenmesi gerekiyor.

Üçüncü -son- geçen sene sonunda yaptığımız Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Medyanın Sorumluluğu Projesi var, İçişleri Bakanlığı destekli bir proje bu. Bu projenin önemli çıktılarını da yine dosyamızda bulabilirsiniz, sizlere sunduk.

Şimdi, ben burada tabii ki sonuçlarını verecek değilim ama sadece şu kadarını söyleyeceğim, bu projeye yaptırdığımız anket çalışmasında çıkan bir sonucu söylemek istiyorum. Biliyorsunuz, en yaygın kullanılan kitle iletişim aracı televizyondur. Televizyon yayınlarında kadına yönelik şiddete rastlama oranı -yani az, çok, nadir, hiç bunları katmadan- yüzde 90, çok sık rastlama oranı yüzde 74 düzeyinde çıkmıştır Sayın Başkanım; bu çok vahim bir durumdur. Yani medyamız bu konuda gerçekten üzerine düşen sorumluluğu yapmamıştır, yapmamaktadır. Biz bu konuları ele almak üzere tabii ki bu çalışmamızın da sonuçlarından yararlanarak 21 Martta Ankara'da RTÜK'le bir çalıştay yapıyoruz, aynı başlıkla medyayı tartışacağız orada.

Son olarak, şimdi, yeni önerilerimizi hemen birkaç madde olarak belirtmek isterim. Ulusal eylem planlarındaki beş ana başlığa göre vereceğim.

Bir kere "Politika Geliştirme ve Koordinasyon" başlığı altında, ulusal eğitim planlarında kadın istihdamını artırmak üzere çok etkili, çok güçlü çalışmalara yer verilmelidir.

İkincisi, Doğu ve Güneydoğuda hâlâ kızlarını okula yollamayan, aileler, aşiretler vesaire var, bunu biliyoruz; bu önlenmelidir ve kumalık önlenmelidir.

Üçüncüsü, kadın-erkek çatışmasına izin verilmemelidir, hele de Aile Yılı olan bu yılımızda; evet, kutsal ailemizde, evet, üzerine basarak söylüyorum.

"Adalet Erişim ve Mevzuat" başlığı altında, şiddet failine zorunlu eğitim ve rehabilitasyon uygulanması, tekrar ediyorum.

Bir de şu husus avukatlarımız tarafından çokça dile getirilmektedir: Bu şiddet vakalarında hâkimlerin vaka temelli çalışma pek yapmadıkları, çalışmaların daha çok tek tip hâlde incelendiği yani dosyaların tek tipleştirildiği ve hâkimlerimizin de daha çok kes-kopyalayapıştır tarzı koruyucu ve önleyici veya destekleyici kararlar aldıkları ifade ediliyor. Oysa şiddetin her ailede bir bireyselliği var, şiddet olgusunun her aileye özgü yönü var. Aslında 6284 bu konuda hâkimin elini çok rahatlatan bir yasa, birçok şekilde yorumlayabilir hâkim bunu fakat bu yapılmıyor, buna dikkat çekmek önemli. Bunun yapılması nasıl sağlanır, onu biz bilmiyoruz ama sağlanması önemli olacaktır diye düşünüyoruz.

Toplumsal farkındalıkta tabii ki yayıncılık, medya en önemli konu. RTÜK'le ve özel medya kuruluşlarıyla şiddeti normalleştiren, kadını değersizleştiren yayınlara son verilmesi için protokoller yapılmalıdır. RTÜK'ün denetimi artırılmalıdır, hatta RTÜK'e ön denetim yani "Proaktif olabilir mi RTÜK?" diye bir bakılabilir. Bunu öneriyoruz, aslında bunlar çalıştayımızın da konusu.

Bir de şu argüman, niteliksiz yapımlar yani ne değerlerimize uyuyor ne aile yapımıza uyuyor ne kadına değer veriyor, hiçbir şeye uymuyor yani son derece sakil, niteliksiz, çirkin yayınlar. Bazen bakıyoruz, ne deniliyor? "Toplum istiyor da ondan, toplumda talep var da ondan yayınlanıyor." Hayır efendim, bu sözü, bu dili kaldırmamız gerekiyor, böyle bir şey yok. Burada kapitalizm arz ediyor ve toplum talep ediyor hâline geliyor; hayır, ısrarla bu topluma layık olduğu, halkımızın layık olduğu temiz yayınları getirmek yönünde bir yayıncılık ilkesi tutturmamız lazım. Tabii, burada kadına yönelik şiddeti içine hemen sokuyoruz.

Son olarak "Veri İstatistik" başlığı altında, bildiğiniz gibi, veri tasnifini sağlayan göstergeler hazırlanıyor. Bu gösterge setlerinde şiddet gören kadınların eğitim ve istihdam durumlarının çok ayrıntılı işlenmesini önerdik. Aynı şekilde, şiddeti uygulayan failer için de gösterge seti oluşturulmasını önerdik. Bu ikinci husustan çok emin değilim, belki başlamış da olabilir.

Sabrınız için çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Çok teşekkür ederiz Hocam katkılarınız için.

Şimdi sorular kısmına geçiyoruz. Arkadaşlarımızdan, sayın üyelerimizden hocamıza sorular sormak isteyen arkadaşlarımız varsa...

Suna Vekilim, buyurun.

SUNA KEPOLU ATAMAN (Diyarbakır) - Hocam, teşekkür ederim.

Aslında soru sormayacağım da biraz önceki bir yorumunuza itiraz edeceğim, onun için ben söz aldım. Yani şöyle anlatayım size Hocam: Ben Güneydoğu'da bir aşiretin hem kızımı hem de aşiret lideriyim ve ömrümü ben eğitime adanmış bir insanım. Şimdi "Güneydoğu'da hâlâ aşiretler kız çocuklarını okula götürmüyorlar." deyimini ben kabul etmiyorum. Belki bazı aileler hâlâ çocuklarını -o da belirli kesimlerde, o da aile olarak- göndermeyebilir ama aşiretle alakası olmadığını bilmenizi istiyorum çünkü hep böyle, aşiretler ve aileler üzerinde algı çok yapıldı ve bildiğiniz gibi, özellikle bu tür filmlerde hep böyle farklı farklı algılar

yaşatıldı ve aileleri maalesef itibarsızlaştırdılar ve dağıttılar. Dolayısıyla, ülkemiz bu konuda ne kazandı ne de memleketimiz bu konuda kârlı çıktı. Affınıza sığınarak Hocam, size ve derneğimize karşı saygım var, yanlış anlaşılmasın ama bu üslubu ben doğru bulmadığım için itirazımı söylemek istedim.

Teşekkür ederim.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Sayın Vekilim, çok teşekkür ediyorum, itirazınızı aldım, kalbimin en müstesna yerine koydum ama temennimiz, tabii ki aşiret sisteminin bitmesidir; o da ayrı bir konu.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Söz talebinin daha fazla olmadığını gözlemleyip...

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Ama benim itirazlarım var Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Tabii, buyurun Hocam.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Burada LGBT konuşuldu, toplumsal cinsiyet konuşuldu, inanılmaz şeyler konuşuldu; ben burada susmak, dinlemek gibi bir şiddete maruz kaldım, bunu tabii, espri olarak söylüyorum.

Değerli arkadaşlarım, İstanbul Sözleşmesi LGBT'nin Truva atıdır. İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılması memleket için iyi olmuştur. Şunu söyleyebiliriz: İstanbul Sözleşmesi pratik bir metindir ve gerçekten de 6284 -ki daha önce çalışmaları başlamıştı- İstanbul Sözleşmesi'nden pratik çıkarımlar yapmıştır, hatta 6284'un tarifinde, kanuna baktığınız zaman "Türkiye'deki yasalardan, Anayasa'dan ve sözleşmelerden..." diye bunu da ifade eder, yasanın kendisi de ifade eder. İstanbul Sözleşmesi, şimdi anlattığım bilimsel ve tarihsel kadın-erkek eşitsizliğine dayalı, kadına yönelik şiddeti...

ALİYE COŞAR (Antalya) - Biz kabul etmiyoruz bunu.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Bir dakika lütfen, ben sizi dinledim.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Üyelerimiz söz alabilirsiniz, söz isteyin lütfen.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Ben sizi dinledim, siz de beni dinleyeceksiniz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Üslup çok kötü ama.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Hocam, bir saniye... Şöyle: Burası gerçekten her fikrin konuşabileceği bir yer. Kıymetli Vekilim, söz isteyin, size de veririz söz, sırayla.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Böyle bir tarzda konuşamaz.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Peki, siz konuşurken ben itiraz ettim mi?

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ben kimseye emir vermedim ama siz veriyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Cevapları sırayla söz isteyerek verelim.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Ben emir filan vermiyorum Sayın Vekilim, bir emir verdiğim filan yok, bir şey anlatıyorum burada.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ya "Dinleyeceksiniz." falan diyemezsin, o sizin kendi düşünceniz.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetin tarihselliğiyle tarife başlar fakat toplumsal cinsiyet eşitliğiyle içini doldurur. Şimdi, diyeceğiz ki burada "Ya, ne mahzuru var, işte, toplumsal cinsiyet eşitliği, ne güzel." Hayır, bu, bilmemekten mi kaynaklanıyor, kasti mi oluyor, biz bunu anlayamıyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliği biyolojik cinsiyeti reddeden, cinsiyetin doğumda atandığını ifade eden, cinsiyetin yaşamda bir ideolojik tarz, biçim olarak edinildiğini savunan Queer Teorisi'nin temeli ifadedir ve LGBT'nin temelidir. Ben şöyle demeyi tercih ediyorum itiraz eden sayın vekillerime, ben şöyle bakılmasını önerirdim: Devletimiz aslında İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmamıştır, devletimiz GREVIO raporunu fırlatıp atmıştır çünkü İstanbul Sözleşmesi'nin...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ne alakası var, hâlâ GREVIO raporu veriliyor.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Tabii, tabii, tabii, alakasız... Şöyle: Çünkü GREVIO raporu Rosa Kadın Derneğinin de içinde olduğunu tahmin ettiğim birçok kadın örgütünün gölge raporuyla hazırlanmıştır. GREVIO raporunda İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye'de nasıl uygulandığı raporlandırılmış ve bu raporda cinsel yönelimlerin, cinsel kimliklerin, eşcinsel evliliklerin anayasalara konulması, Türkiye'nin terörle mücadelesinin kadına yönelik şiddetle mücadeleyi engellediği gibi kabul edilemez maddeler vardır. İşte İstanbul Sözleşmesi budur. Sayın avukat arkadaşım da çok güzel ifade etti, bizim 6284 sayılı Yasa'mız var, son derece yetkin bir yasa, önemli olan uygulamadır, bunu hepimiz zaten biliyoruz. "İstanbul Sözleşmesi yaşatır." ifadesini artık belleğimizden çıkarmamız gerekiyor.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Teşekkür ederiz Hocam.

Buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Şimdi, ben öncelikle Suna Vekilimin belirttiği husus konusunda ona katıldığımı ifade etmek istiyorum. Bir, siz de kendiniz az önce anlattınız, tarihsel olarak kadın-erkek eşitsizliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği inşa edilmiştir. Binlerce yıllık bir meseledir.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Sayın Vekilim...

ADALET KAYA (Diyarbakır) - İzin verin, ben konuşacağım, lütfen, dinleyin.

Ama oldukça ayrımcı bir bakış açısıyla Kürt coğrafyasını farklı bir pozisyonda değerlendiriyorsunuz. Hayır Türkiye'nin her yerinde, dünyanın her yerinde kadınlar neredeyse eşit biçimde ayrımcılığa maruz kalıyorlar. Eğer Kürt kentlerinde daha çok gerçekleşiyorsa çocuk yaşta evlilik meselesi, bu tamamen bölgenin geri kalmasından yani yıllardır sürdürülen ne yazık ki savaş politikasından kaynaklı gerçekleşmiştir, bu bir.

İkincisi, İstanbul Sözleşmesi yaşatır, İstanbul Sözleşmesi'ni her yerde savunacağız. LGBTİ hakları da insan haklarıdır, insan hakları belgesidir İstanbul Sözleşmesi, bu en önemli mesele. GREVIO'yu zaten -sanırım belli bir periyodu var- CEDAW'a bağlı olarak hazırlıyor devletler, CEDAW Sözleşmesi'nde hâlâ biz de imzacıyız, biliyorsunuz değil mi? Gölge rapor hazırlarlar

kadın örgütleri, bu dünyanın her yerinde böyledir, bunda olağanüstü bir durum da yok ama siz çok ayrımcı bir bakış açısıyla değerlendiriyorsunuz her şeyi, bu bir. Bunu reddediyoruz.

Bizimle de böyle emir kipiyle konuşamazsınız, biz gayet dinledik sizi sonuna kadar. Ayrıca da hakikaten ya hani burada...

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Farkında değilim Sayın Vekilim, bir emir kipi kullanmadım, kaçtı ağızımdan, emir verecek bir durum yok zaten ortada.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Burada şunu da söylemek istiyorum: Yani eğer ona bakarsak hani nerelere kadar götürdünüz, siz de Gazi Üniversitesinde öğretim görevlisi olduğunuz dönemde başörtülü öğrencilerin ne yazık ki başörtülü oldukları için ayrımcılığa ve şiddete maruz kaldığı bir döneme tanıklık etmişsiniz. Hani bu mesele çok bambaşka bir mesele yani bir sürü yerden tutabiliriz, umarım o zaman da bu aktivizminizi gerçekleştirdiniz diye ifade edeyim.

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Ben aktivist değilim Sayın Vekilim, onu söyleyeyim.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Tamam, her neyseniz...

CUMHURİYET KADINLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI TÜLİN OYGÜR - Ben raporumda zaten "aşiret" ifadesini kullanmamışım yani bu sadece aşiretlerde oluyor demek değil. Zaten Vekilim izah etti, tabii, doğru, illa aşirette olacak diye bir şey... Her aşiret Kürt aşireti de değil. Kürt ili neresi? Ben öyle bir yer bilmiyorum Türkiye'de, Kürt ili... Ama Güneydoğu'muzu biliyorum tabii ki ve oralıyım hatta, Mardinliyim, onu da söyleyeyim. Yani burada istediğimiz gibi...

Bir de tabii, bu hava da bana çok ilginç geldi. Biz burada oturduk, zamanımızın iki saatini İstanbul Sözleşmesi'ne ayırdık. Bu nasıl, neden böyle oldu? Burada birçok şey konuşulabilirdi belki ama ha bire İstanbul Sözleşmesi üzerinde duruldu.

Galiba sonuna geldik.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Çok teşekkür ederiz katkılarınızdan dolayı.

Görüşülmesi gereken konular bittiği için son veriyoruz toplantıya.

Teşekkür ederiz.

Kapanma Saati: 16.45